ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2016
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΝΕΟΥ ΔΕΛΧΙ

ΕΠΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΙΝΔΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΚ. & ΕΜΠ. ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΙΝΔΙΑΣ

EP-32 Chanakyapuri, Dr. RadhakrishnanMarg, 110021-NewDelhi
Tel: +91 11 2688 0700
E-mail: ecocom-newdelhi@mfa.gr
www.agora.mfa.gr/in71

Νέο Δελχί, Οκτώβριος 2017

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΚΡΟΝΙΑΣ, Γενικός Σύμβουλος ΟΕΥ Β'
ΦΡΙΝΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Γραμματέας ΟΕΥ Α'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ	Σελ.
Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	4
1. Γεωγραφία και Ορυκτός πλούτος	4
2. Πληθυσμός	4
3. Πολιτικό Σύστημα	7
4. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	8
5. Συμμετοχή σε Διεθνείς Οργανισμούς	9
Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ	10
1. Γενική Επισκόπηση της Οικονομίας	10
2. Βασικά Οικονομικά μεγέθη	11
3. Εξέλιξη και ανάλυση βασικών οικονομικών μεγεθών	13
3.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	13
3.2 Κατά Κεφαλή ΑΕΠ	13
3.3 Δημοσιονομικό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	13
3.4 Δημόσιο Χρέος	13
3.5 Πληθωρισμός	14
3.6 Ανεργία και αγορά εργασίας	14
3.7 Εξωτερικό εμπόριο	14
3.8 Εσωτερικό εμπόριο	15
3.9 Συναλλαγματικά αποθέματα – Συναλλαγματική ισοτιμία	15
4. Κρατικός Προϋπολογισμός	15
5. Διάρθρωση της ινδικής Οικονομίας και τομεακές πολιτικές	15
5.1 Πολιτική της Ινδία στον Τομέα των Υπηρεσιών	15
5.1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	15
5.1.2 Χρηματιστήριο	16
5.1.3 Ασφάλειες	16
5.1.4 Τουρισμός	16
5.2 Βιομηχανική πολιτική	16
5.3 Αγροτική πολιτική	16
6. Ξένες επενδύσεις	17
6.1 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	17
6.1.1 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις-Franchising-Joint Ventures	20
6.1.2 Εμπόριο Λιανικής	20

6.1.3 Ηλεκτρονικό Εμπόριο	21
6.2 Ξένες Επενδύσεις σε υπάρχουσες ινδικές εταιρείες	22
7. Υποδομές – Μεταφορές	22
8. Κανονιστικό Πλαίσιο – Νομικά Χαρακτηριστικά Ινδικών Εταιρειών – Φορολόγηση	23
8.1 Είσοδος στην αγορά και επενδύσεις	23
8.2 Μορφές επιχειρείν και απαιτούμενες διαδικασίες	23
8.3 Διαδικασία σύστασης εταιρείας	25
8.4 Νομικό πλαίσιο επενδύσεων	26
8.5 Φορολόγηση	26
8.5.1 Άμεσοι Φόροι	26
8.5.2 Έμμεσοι Φόροι	28
9. Επιχειρηματικό Περιβάλλον	29
10.Ανάπτυξη - Προγράμματα	30
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΝΔΙΑΣ	30
1. Γενική Επισκόπηση	30
2. Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδας – Ινδίας	31
3. Επενδύσεις	32
4. Διμερές Θεσμικό Πλαίσιο	32
5. Τουρισμός	35
Δ. Η ΙΝΔΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ	35
1. Γενική Επισκόπηση	35
2. Κύρια είδη ενεργειακής παραγωγής	37
3. Άνθρακας	37
4. Πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου	38
5. Φυσικό αέριο	39
6. Υδροηλεκτρική Ενέργεια	40
7. Βιοενέργεια	40
8. Αιολική και Ηλιακή Ενέργεια	41
9. Πυρηνική Ενέργεια	42

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Γεωγραφία

Με συνολική έκταση 32,8 εκ. τετρ. χιλιομέτρων, η Ινδία αποτελεί την 7η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο, ενώ είναι δεύτερη σε πληθυσμό. Αποτελεί υπο-ήπειρο, καθώς είναι αποκομμένη από την υπόλοιπη Ασία. Οριοθετείται από τα Ιμαλάϊα στον βορά και εκτείνεται έως τον Τροπικό του Καρκίνου στο Νότο, ενώ περιβάλλεται από τον Ινδικό Ωκεανό στα ανατολικά και την Αραβική Θάλασσα στα δυτικά.

- Συνολική έκταση: 32,8 εκ. τετρ. χλμ.
- Μήκος συνόρων: 15.200 χλμ.
- Συνορεύουσες χώρες:
  - Δυτικά: Πακιστάν (2.912 χλμ.)
  - Βόρεια: Κίνα (3.380 χλμ.), Νεπάλ (1.690 χλμ.), Μπουτάν (605 χλμ.)
  - Ανατολικά: Μπαγκλαντές (4.053 χλμ.), Μυανμάρ (1.463 χλμ.)
- Ακτογραμμή: 7.516,6 χλμ., Ινδικός Ωκεανός (Νότια), Αραβική Θάλασσα (Νοτιοδυτικά) και Κόλπος της Βεγγάλης (Νοτιοανατολικά)
- Διοίκηση: 29 κρατίδια

Ορυκτός Πλούτος

Με ορυκτό πλούτο, που δεν έχει ακόμα διερευνηθεί, εκτιμηθεί και αξιοποιηθεί πλήρως, η Ινδία παρουσιάζει γεωλογική εικόνα όμοια με αυτή χωρών με πλούσιο υπέδαφος, όπως ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Βραζιλία, η Νότια Αφρική, η Χιλή, το Μεξικό κλπ. Διαθέτει σημαντικά μεγάλες ποσότητες σιδηρομεταλλεύματος, βωξίτη, χρωμίου, μεταλλεύματος μαγγανίου, σπανίων γαιών και ανόργανων αλάτων. Η χώρα διαθέτει λίγα κοιτάσματα ουρανίου, κάτι που αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη της πυρηνικής της ενέργειας. Με περίπου 3.318 ορυχεία, παράγει 90 ορυκτά, τα οποία περιλαμβάνουν 4 ορυκτά καύσιμα, 5 ατομικά μέταλλα, 10 μεταλλικά και 71 μη μεταλλικά ορυκτά, ενώ στον συγκεκριμένο τομέα απασχολούνται περίπου 1,5 εκ. άτομα.

Τα ινδικά νοικοκυριά κατέχουν τα μεγαλύτερα αποθέματα χρυσού στον κόσμο (24.000 τόνοι).

Ο τομέας των ορυκτών αντιπροσωπεύει το 11,5% της βιομηχανικής παραγωγής της χώρας και σχεδόν το 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ).

2. Πληθυσμός[1]

Το 2011, σύμφωνα με την απογραφή του ίδιου έτους, ο ινδικός πληθυσμός ανερχόταν σε 1,21 δις. Το έτος 2017 υπολογίζεται ότι ανήλθε σε 1,31 δις. Η έκταση της χώρας καταλαμβάνει το 2,4% της επιφάνειας της γης, οι

[1] Πηγές: Ministry of Statistics, Planning & Program Implementation, CIA World Factbook, World Bank

κάτοικοι της στο σύνολό τους αντιπροσωπεύουν το 17,99% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ η μέση πυκνότητα ανέρχεται σε 398 κατοίκους/τετρ. χιλιόμετρο. Η αναλογία γυναικών/ανδρών είναι δυσμενής για τις γυναίκες και ανέρχεται σε 1,08 άνδρες/1 γυναίκα.

- 1,310,000,000 κάτοικοι
- Μερίδιο παγκόσμιου πληθυσμού: 17,99%, 2η πολυπληθέστερη χώρα στον κόσμο
- Ετήσια αύξηση πληθυσμού: 1,19 %
- Κύριες θρησκείες: Ινδουισμός (80,5%), Μουσουλμανισμός (13,4%), Χριστιανισμός (2,3%), Σιχ (1,9%), Βουδισμός και λοιπές θρησκείες (1,9%)
- Δυνατότητα ανάγνωσης: Συνολικά: 59,5%, άνδρες: 70,2%, γυναίκες: 48,3%
- Εθνική γλώσσα: Χίντι (ομιλείται από το 30% του πληθυσμού)
- Λοιπές επίσημες γλώσσες: Bengali, Telugu, Marathi, Tamil, Urdu, Gujarati, Malayalam, Kannada, Oriya, Punjabi, Assamese, Kashmiri, Sindhi, και Sanskrit
- Τα αγγλικά είναι η επίσημη γλώσσα της διοίκησης και των επιχειρήσεων, αλλά χρησιμοποιούνται ευρέως και σε καθημερινή βάση (τα σχολεία που απευθύνονται στην μικροαστική ή ανώτερες τάξεις είναι αποκλειστικά αγγλόφωνα)
- Μέση ηλικία: 27,6 έτη
- Παιδιά ανά γυναίκα: 2,45
- Πυκνότητα: 398 κάτοικοι ανά τετρ.χλμ.
- Αστικός πληθυσμός: 32,8%

Κύριες πόλεις

- 10 πολυπληθέστερες πόλεις: Μουμπάι (πρώην Βομβάη), Κολκάτα (πρώην Καλκούτα), Δελχί, Χαϊντεραμπάντ, Τσεννάϊ (πρώην Μαντράς), Μπεγκαλούρου (πρώην Μπάγκαλορ), Αχμανταμπάντ, Πούνε, Βαντοτάρα και Κάνπουρ
- Το Δελχί είναι η πρωτεύουσα της χώρας και σημαντικό επιχειρηματικό κέντρο
- Η Μουμπάι είναι το σημαντικότερο εμπορικό-χρηματιστηριακό-διαμετακομιστικό κέντρο της χώρας, καθώς και πρωτεύουσα της μόδας ή της κινηματογραφικής βιομηχανίας (Μπόλλυγουντ)
- Το Τσεννάι (πρώην Μαντράς) είναι η οικονομική πρωτεύουσα της Νότιας Ινδίας με ισχυρή αυτοκινητοβιομηχανία
- Η Μπεγκαλούρου και το Χάιντεραμπαντ είναι τα σημαντικότερα κέντρα του τομέα της Πληροφορικής
- Η Καλκούτα είναι σημαντικό βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο, καθώς και μεγάλης σημασίας λιμάνι στην Ανατολική Ασία.

Δημογραφικά στοιχεία

0-14 ετών	27,71%
15-64 ετών	66,02%
65 και άνω	6,09%
Κάτω των 25 ετών	50,09%
Κάτω των 35 ετών	περισσότεροι από 65%
Αναλογία ανδρών/γυναικών	
Κατά τη γέννηση	1,12 αρρ./γυναίκα
Κάτω των 15 ετών	1,13 αρρ./γυναίκα
15-64 ετών	1,06 αρρ./γυναίκα
65 ετών και άνω	0,90 αρρ./γυναίκα

Εισοδηματικές κατηγορίες πληθυσμού

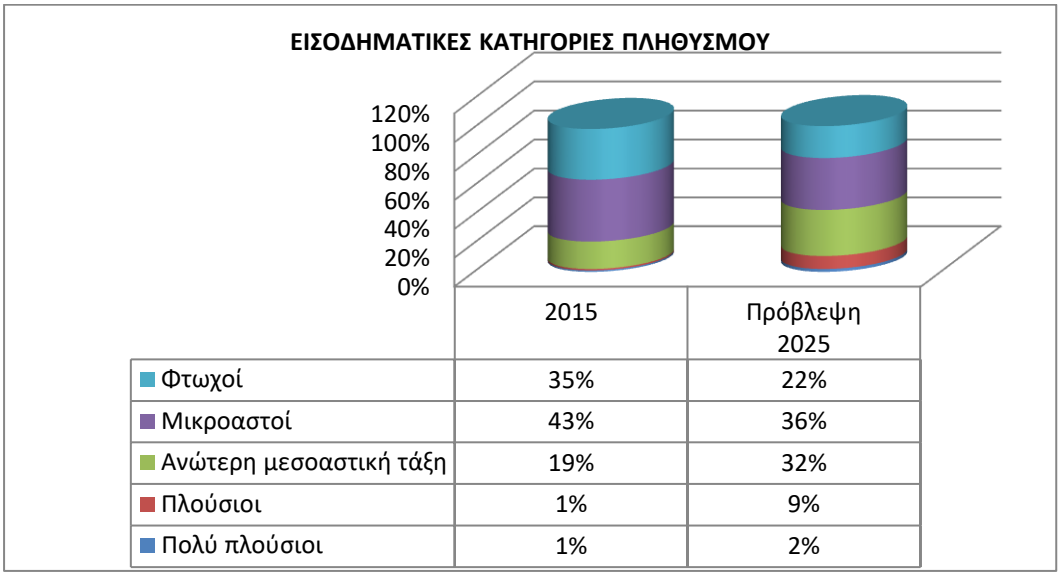

	2015	Πρόβλεψη 2025
Φτωχοί	35%	22%
Μικροαστοί	43%	36%
Ανώτερη μεσοαστική τάξη	19%	32%
Πλούσιοι	1%	9%
Πολύ πλούσιοι	1%	2%

(Πηγή: MGI Report)

Γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού με εισοδηματικά κριτήρια - ανισότητες

Η εγχώρια παραγωγή υπήρξε ο κύριος μοχλός οικονομικής ανάπτυξης της Ινδίας τις τελευταίες δεκαετίες. Σύμφωνα με την Credit Suisse Global Wealth Report 2014, 0,3% του πληθυσμού της χώρας (2,4 εκ.) έχει περιουσία μεγαλύτερη του $1 εκ., ενώ 254.000 ινδοί συγκαταλέγονται στο 1% των πλουσιότερων παγκοσμίως, από τους οποίους 2.080 έχουν περιουσία που ξεπερνά τα $50 εκ. και 940 διαθέτουν περισσότερα από $100 εκ. περιουσιακά στοιχεία.

Ποσοστό 10% των ινδών (128 εκ.) εκπροσωπούν 30% των συνολικών εισοδημάτων, 23% των εξόδων των νοικοκυριών και 64% του εισοδηματικού πλεονάσματος της Ινδίας.[2] Αντίθετα, το 10% των

[2] ICE 360 Survey 2014

φτωχότερων ινδών αναγκάζονται να δανείζονται για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες.

Σχεδόν 63% των πλουσιότερων ινδών (βλ. 10%) ζουν σε αστικές περιοχές, ενώ 85% των φτωχότερων στρωμάτων ζουν σε αγροτικές περιοχές. Από τους πλούσιους των αστικών περιοχών (85 εκ.), περίπου 2/3 διαβιούν σε μητροπόλεις και 1/3 σε μικρότερες πόλεις.[3]

Νόμισμα και συναλλαγματική ισοτιμία

Το εθνικό νόμισμα της Ινδίας είναι η ρουπία.

Το φθινόπωρο του 2017, η συναλλαγματική ισοτιμία της ρουπίας έχει ως ακολούθως: 1€ = 75 ρουπίες, 1$ = 67 ρουπίες.

3. Πολιτικό σύστημα

Με πληθυσμό 1,28 δις και εκλογικό σώμα 814 εκ. (εκλογές 2014), η Ινδία αποτελεί τη μεγαλύτερη Δημοκρατία στον κόσμο. Πρόκειται για Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία με επικεφαλής της Κυβέρνησης τον Πρωθυπουργό, ο οποίος είναι ο Πρόεδρος του κόμματος που καταλαμβάνει την πρώτη θέση στις Γενικές Εκλογές, οι οποίες διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια.

Το ισχύον Σύνταγμα ετέθη σε ισχύ στις 26 Ιανουαρίου 1950 και αποτελεί το μεγαλύτερο Σύνταγμα του κόσμου με 444 άρθρα και 120.000 λέξεις στην αγγλική του έκδοση. Από την αρχή της ισχύος του έχει τροποποιηθεί περισσότερες από 100 φορές.

Το **Ινδικό Κοινοβούλιο** (Sansad Bhavan, Νέο Δελχί) αποτελείται από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και τις δύο Βουλές: την Rajya Sabha (Συμβούλιο Κρατιδίων) και την Lok Sabha (Σπίτι του Λαού-Κάτω Βουλή). Ο Πρόεδρος μπορεί να συγκαλέσει και να αναβάλλει συνεδρίαση των δύο σωμάτων, καθώς και να διαλύσει την Κάτω Βουλή, μόνο μετά από συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό και το Υπουργικό Συμβούλιο. Τα μέλη της Κάτω Βουλής (543) εκλέγονται απευθείας από το εκλογικό σώμα σε μονοεδρικές **εκλογικές** περιφέρειες, ενώ τα μέλη της Rajya Sabha (245) εκλέγονται από τα μέλη των Κοινοβουλίων των επιμέρους κρατιδίων με αναλογική εκπροσώπηση.

Τα πολιτικά κόμματα της Ινδίας χωρίζονται σε **Εθνικά** (παίρνουν μέρος στις Εθνικές Εκλογές) και σε **Κρατικά** (μετέχουν στις εκλογές των κρατιδίων για την ανάδειξη των τοπικών Κοινοβουλίων). Τα Εθνικά κόμματα, που εκπροσωπούνται στην Κάτω Βουλή είναι:

No.	Όνομα	Συντομογραφία	Έτος ίδρυσης	Αρχηγοί
1	Bharatiya Janata	BJP	1980	Amit Shah

[3] Financial Express, 6.11.2015

No.	Όνομα	Συντομογραφία	Έτος ίδρυσης	Αρχηγοί
	Party			
2	Indian National Congress	INC	1885	Sonia Gandhi
3	Communist Party of India (Marxist)	CPI-M	1964	Sitaram Yechury
4	Communist Party of India	CPI	1925	Suravaram Sudhakar Reddy
5	Bahujan Samaj Party	BSP	1984	Mayawati
6	Nationalist Congress Party	NCP	1999	Sharad Pawar

4. Μέσα μαζικής ενημέρωσης

Στην Ινδία κυκλοφορούν πάρα πολλές εφημερίδες σε τοπικό επίπεδο και σε διάφορες γλώσσες. Οι μεγαλύτερες σε κυκλοφορία αγγλόφωνες πολιτικές και οικονομικές εφημερίδες ευρύτερης κυκλοφορίας είναι:

Πολιτικές

- The Times of India
- The Hindu
- The Indian Express
- Hindustan Times
- Deccan Chronicle
- The Tribune
- DNA

Οικονομικές

- Economic Times
- Financial Express
- Business Line
- Business Stardard

Πολύ μεγάλος, επίσης, είναι ο αριθμός των τηλεοπτικών σταθμών, όπως και των ραδιοφωνικών σταθμών.

Κύριοι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί ειδήσεων πανεθνικής εμβέλειας:

- NDTV 24x7
- Headlines Today
- CNNNews18

- Times Now
- News X

Κρατικοί σταθμοί ειδήσεων:

- DD News
- Lok Sabha Television (LSTV)
- Rajya Sabha Television (RSTV)

Κύριοι ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί – περιοχή Δελχί

- Radio Mirchi 98.3 FM
- Red FM 93.5
- Radio One 104 FM
- Big FM 92.7
- 94.3 Radio One (English)

Κρατικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί (περιοχή Δελχί)

- All India Radio (AIR) – Κρατικός Οργανισμός Ραδιοφωνίας, στον οποίο ανήκουν πολλοί ραδιοφωνικοί σταθμοί, όπως Rainbow 102.6 & FM, Gold 106.4 κλπ.

5. Συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς

Η Ινδία αποτελεί ιδρυτικό μέλος των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, είναι μέλος σε πολλούς από τους επιμέρους Οργανισμούς των ΗΕ και συγκεκριμένα:

- Οργανισμός ΗΕ για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (**UNESCO**),
- Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας (**IAEA**),
- Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (**ILO**),
- Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (**FAO**),
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (**WHO**),
- Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (**WTO**),
- Οργανισμός Βιομηχανικής Ανάπτυξης ΗΕ (**UNIDO)**,
- Ύπατη Αρμοστεία ΗΕ για τους Πρόσφυγες **(UNHCR)** και
- Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση (**UPU**).

Επίσης, είναι μέλος στους παρακάτω Διεθνείς Οργανισμούς:

- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (**IMF**),
- Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (**World Bank**),
- Διεθνής Οργανισμός Ανάπτυξης **(IDA)**

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Ινδία είναι μέλος του **Συνδέσμου Περιφερειακής Συνεργασίας της Νοτίου Ασίας** (**SAARC)**, ενώ δεν συμμετέχει σε περιφερειακούς οργανισμούς ασφάλειας εξαιτίας της πολιτικής της από την εποχή του Γκάντι για μη δέσμευση (non alignment).

Τέλος, η Ινδία αποτελεί μέλος της **Κοινοπολιτείας των Εθνών**, καθώς και των **BRICS** (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και Ν. Αφρική).

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ

1. Γενική επισκόπηση της οικονομίας

Η Ινδία είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη χώρα στον κόσμο, με ρυθμό οικ. μεγέθυνσης 7,1% το 2016-17. Η ινδική Οικονομία είναι η 7η μεγαλύτερη στον κόσμο σε απόλυτα νούμερα και η 3η μεγαλύτερη σύμφωνα με τον δείκτη Ισοτιμίας Αγοραστικής Δύναμης (PPP-Purchasing Power Parity). Η χώρα είναι μέλος της ομάδας G-20 και των BRICKS και γνωρίζει αδιάλειπτη ανάπτυξη την τελευταία εικοσαετία με ρυθμό γύρω σε 7%.

Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές της ινδικής Οικονομίας είναι θετικές χάρη στο μεγάλο ποσοστό νέων του πληθυσμού της, στις ικανοποιητικές ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις, στον υψηλό ρυθμό επενδύσεων και στην αυξανόμενη ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία. Με την προϋπόθεση της συνέχισης της μεγέθυνσης της ινδικής οικονομίας με τους σημερινούς ρυθμούς, η Ινδία έχει τη δυνατότητα να γίνει η 3η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο σε απόλυτους αριθμούς μέσα στην επόμενη δεκαετία.

Η Ινδία έχει έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους στον κόσμο Τομέα Υπηρεσιών. Ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης του υπερβαίνει το 9% από το 2001 μέχρι σήμερα και συνέβαλε στο 54,7% του ΑΕΠ κατά το οικ. έτος 2016-17. Η χώρα έχει καταστεί σημαντικός εξαγωγέας Υπηρεσιών Πληροφορικής, Υπηρεσιών Εξωτερικής Ανάθεσης (outsourcing) και Υπηρεσιών Λογισμικού. Επιπλέον, η Ινδία είναι το 4ο μεγαλύτερο κέντρο εταιρειών start-up στον κόσμο.

Ο Αγροτικός Τομέας απασχολεί τον μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων, αλλά συνεισφέρει σε μόλις 16,5% του ΑΕΠ (οικ. έτος 2016-17). Η αγροτική παραγωγή της χώρας κατατάσσεται 2η στον κόσμο.

Σταθερή είναι η συμβολή της Βιομηχανίας στο ΑΕΠ (29,8% το οικ. έτος 2016-17). Η ινδική αυτοκινητοβιομηχανία είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο με ετήσια παραγωγή μεγαλύτερη των 21 εκ. οχημάτων (στην πλειοψηφία τους δίκυκλα και τρίκυκλα).

Τέλος, η αξία της Λιανικής Αγοράς της χώρας ανέρχεται σε $600 δις, ενώ ο Τομέας Ηλεκτρονικού Εμπορίου είναι από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους στον κόσμο.

Τέλος, η Ινδία είναι η πατρίδα του 3ου μεγαλύτερου πληθυσμού δισεκατομμυριούχων (111 το 2016) και του 4ου μεγαλύτερου αριθμού πλούσιων νοικοκυριών με περιουσία μεγαλύτερη των 100 εκ. δολαρίων.

2. Βασικά οικονομικά μεγέθη

Οικονομικό έτος	**1η Απριλίου 2016– 31η Μαρτίου 2017**
ΑΕΠ	$2.29 τρις (ονομαστικό2016) $8.64 τρις (PPP- 2016)
Παγκόσμια κατάταξη ΑΕΠ	7η (Ονομαστική) /3η (PPP)
Μεγέθυνση ΑΕΠ (2016-17)	7.1%
Κατά κεφαλή ΑΕΠ (2016-17)	$1,942 (ονομαστικό-129η) $6,700 (PPP-108η)
Ποσοστό Τομέων στο ΑΕΠ (2016)	Γεωργία: 16.5% Βιομηχανία: 29.8% Υπηρεσίες: 53.7%
Πληθωρισμός	Τιμών Λιανικής: 4,9% (Απρίλιος 2017) WPI: 3,4% (Απρίλιος 2017)
Βάση επιτοκίου δανεισμού	(6,5%)
Πληθυσμός κάτω από το όριο της φτώχειας	21.3% (< $1.90/μέρα-Παγκόσμια Τράπεζα, 2016)
Εργατικό Δυναμικό	513,7 εκ. (2016)
Εργαζόμενοι ανά τομέα	Γεωργία: 47% Βιομηχανία: 22% Υπηρεσίες: 31%
Ανεργία	5% Αστική 4,9% Αγροτική
Μέσο εισόδημα νοικοκυριού	$8,671/έτος (2016)
Κύριες Βιομηχανίες	Λογισμικό, πετρελαιοειδή, χημικά, φαρμακευτικά, αγροτικά προϊόντα, υφάσματα,

	χάλυβας, εξοπλισμός μεταφορών, μηχανολογικός εξοπλισμός, δέρματα, τσιμέντο, εξορύξεις, κατασκευές
Ευκολία Επιχειρείν	130η (2017-Παγκόσμια Τράπεζα)
Εξαγωγές αγαθών[4]	$244,8 δις
Κύριες Εξαγωγές	Λογισμικό, πετροχημικά, αγροτικά προϊόντα, δέρμα, κοσμήματα, μηχανήματα, φαρμασκευτικά, υφάσματα, χημικά, μεταφορές, μεταλλεύματα
Κύριοι εξαγωγικοί εταίροι	ΕΕ: 16,9% ΗΠΑ: 15,2% ΗΑΕ: 11,3% Χονγκ Κονγκ: 4,6% Κίνα: 4,6%
Εισαγωγές αγαθών[5]	$340,9 δις
Κύριες εισαγωγές	αργό πετρέλαιο, χρυσός και πολύτιμοι λίθοι, ηλεκτρονικά, μηχανολογικός εξοπλισμός, χημικά, πλαστικά, άνθρακας και μεταλλεύματα, σίδηρος και χάλυβας, φυτικό λάδι
Κύριοι εισαγωγικοί εταίροι	Κίνα: 15,8% Ε.Ε.: 11,2% Σ. Αραβία: 5,5% Ελβετία: 5,4%
Εισροές ΑΞΕ[6]	$46,4 δις (2016)
Ακαθάριστο εξωτερικό χρέος	$507 δις (31 Δεκεμβρίου 2016) (Ετήσια αύξηση: $27 δις)
Δημόσιο χρέος	52,3% του ΑΕΠ (2016)[7]

[4] ΠΟΕ
[5] ΠΟΕ
[6] Department of Industrial Policy & Promotion
[7] CIA World Factbook

Δημοσιονομικό Έλλειμμα	3,5% του ΑΕΠ (οικ. έτος 2016–17)
Κρατικά έσοδα	US$480 δις (2016)[8]
Κρατικές Δαπάνες	US$570 δις (2016)[9]
Αναπτυξιακή Βοήθεια	$3,16 δις (2015)[10]
Πιστοληπτική ικανότητα	BBB- (S&P) Baa3- (Moody's) Πρόβλεψη: Σταθερή[11]
Συναλλαγματικά αποθέματα	$381,167 δις[12]

3. Εξέλιξη και ανάλυση βασικών οικονομικών μεγεθών

Κατά το έτος 2016, υπήρξε σχετική σταθερότητα ως προς τους μακροοικονομικούς δείκτες. Συγκεκριμένα:

3.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Ινδίας το 2016 παρέμεινε ο μεγαλύτερος διεθνώς, αλλά ήταν μειωμένος σε σχέση με το προηγούμενο έτος ανερχόμενος σε 7,1%. Η πιθανότερη αιτία της προαναφερθείσας πτώσης υπήρξε η αποκαλούμενη και «από-νομισματοποίηση», δηλαδή η απόσυρση τον Νοέμβριο 2016 του συνόλου των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων των 500 και 1.000 ρουπιών, η οποία επηρέασε αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα κατά τους τελευταίους μήνες του οικονομικού έτους 2016-17.

3.2 Κατά Κεφαλή ΑΕΠ

Το 2016 το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ινδίας ανήλθε σε $ 1.942 από $ 1.820 το 2015 και $1.596 το 2014.

3.3 Δημοσιονομικό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης

Το Δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας ανήλθε σε 3,5% του ΑΕΠ από 3,9% το 2015, 4,5% το 2014 και 4,9% το 2013.

3.4 Δημόσιο Χρέος

Το Δημόσιο Χρέος αυξήθηκε ελαφρά σε 52,3% του ΑΕΠ έπειτα από δύο έτη κατά τα οποία παρέμεινε σταθερό σε 51,7% του ΑΕΠ.

[8] ΔΝΤ-2016
[9] ΔΝΤ-2016
[10] Παγκόσμια Τράπεζα
[11] Standard & Poor's
[12] Αποθεματική Τράπεζα Ινδίας

3.5 Πληθωρισμός

Η Κυβέρνηση εξέδωσε μέσα στο 2015 τον Ινδικό Οικονομικό Κώδικα (IFC), ανακοινώνοντας ότι εφεξής ο επίσημος στόχος της νομισματικής πολιτικής θα είναι «η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών παράλληλα με τον στόχο της ανάπτυξης». Η Αποθεματική Τράπεζα της Ινδίας κατέστησε τη συγκράτηση του Πληθωρισμού βασική παράμετρο της πολιτικής της, θέτοντας ως στόχο τον περιορισμό του σε 4% (+/- 2%). Το οικ. έτος 2016-17 σημειώθηκε επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου, καθώς ο Πληθωρισμός ανήλθε σε 4,9% από 5% το 2015 και 6% το 2014.

3.6 Ανεργία και αγορά εργασίας

Η Ανεργία ανήλθε το 2016-17 σε 5%, στις αστικές περιοχές και 4,9% στις αγροτικές περιοχές της Ινδίας.

3.7 Εξωτερικό εμπόριο

Την 1η Απριλίου 2015 ανακοινώθηκε το πενταετές Πρόγραμμα Εξωτερικής Εμπορικής Πολιτικής 2015-20. Κύριοι στόχοι του προγράμματος είναι η αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών, η αύξηση της απασχόλησης και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων που παράγονται στη χώρα, έτσι ώστε η συνολική αξία των εξαγωγών να ανέλθει από $465,9 δις το οικ. έτος 2013-14 σε $900 δις το 2019-20.

Όμως, παρά τα βήματα που έχουν γίνει προς εκσυγχρονισμό της ινδικής οικονομίας, αυτή παραμένει βαθιά προστατευτική, ενώ τα ινδικά επιχειρηματικά ‘’λόμπυ’’ εξακολουθούν να επηρεάζουν τις αποφάσεις της Κυβέρνησης. Πάντως, διάφορες εξελίξεις, όπως η συνεχιζόμενη επί μήνες πτώση των εξαγωγών, η υπογραφή της συμφωνίας TPP και το διάχυτο αίσθημα ότι η Ινδία απομονώνεται οικονομικά, αναμένεται να οδηγήσουν την Κυβέρνηση σε πιο δυναμικά μέτρα εμπορικής πολιτικής.

Αναφορικά με τη Συμφωνία Εξωτερικού Εμπορίου ΕΕ-Ινδίας, δεν υπήρξαν συνομιλίες σε ανώτερο επίπεδο μέσα στο 2016. Στις αρχές του 2015 η ινδική κυβέρνηση αποφάσισε να προβεί στη μονομερή καταγγελία των διμερών συμφωνιών προστασίας επενδύσεων με τα Κ.-Μ. της Ε.Ε. Το γεγονός αυτό δυσχέρανε τις περιορισμένες συζητήσεις, που πραγματοποιήθηκαν το 2016.

Πρόσβαση αγοράς: Η Ινδία παραμένει δύσκολη αγορά με εμπόδια όπως: υψηλοί εισαγωγικοί δασμοί, φυτό-υγειονομικές απαιτήσεις, εισαγωγικές διατυπώσεις, μη –δασμολογικά εμπόδια κλπ

Τα αποτελέσματα της Διάσκεψης του ΠΟΕ στο Ναϊρόμπι, τον Δεκέμβριο 2015, κρίθηκαν μη ικανοποιητικά ως προς τη μη συνέχιση της Ατζέντας της Ντόχα. Όμως αξιολογήθηκαν ως θετικά ως προς το ζήτημα των δημοσίων αποθεμάτων τροφίμων και του ειδικού μηχανισμού διασφάλισης.

Στο εξωτερικό εμπόριο τα αποτελέσματα υπήρξαν ανάμικτα. Αφενός υπήρξε μείωση του ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, κυρίως λόγω της πτώσης των τιμών πετρελαίου, αφετέρου σημειώθηκε πτώση σε ετήσια βάση τόσο στις εξαγωγές όσο και στις εισαγωγές.

Η αξία των εξαγωγών το 2016 μειώθηκε σε $ 244,8 δις από $287,6 δις το 2015 και $329,6 δις το 2014, ενώ η αξία των εισαγωγών μειώθηκε επίσης σε $ 340,9 δις το 2016 από $432,3 δις το 2015 και $472,8 το 2014.

3.8 Εσωτερικό εμπόριο

Η Forward Market Commission India, που εδρεύει στη Μπουμπάϊ, είναι μια Ρυθμιστική Αρχή υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υποθέσεων Καταναλωτή, Τροφίμων και Δημόσιας Διανομής της ινδικής Κυβέρνησης. Η Επιτροπή αυτή επιτρέπει την πώληση εμπορευμάτων σε 22 χρηματιστήρια της χώρας.

3.9 Συναλλαγματικά αποθέματα – Συναλλαγματική ισοτιμία

Τα συναλλαγματικά αποθέματα της Ινδίας (ξένο νόμισμα και χρυσός) σημείωσαν μικρή άνοδο το 2016 ανερχόμενα σε $381,167 δις από $370,7 δις το 2015 και $322,8 δις το 2014. Τα τελευταία χρόνια οι μέσες ετήσιες συναλλαγματικές ισοτιμίες δολαρίου/ρουπίας ($1= Χ ρουπίες) ήταν οι κάτωθι: 53,44 (2012), 61,03 (2013), 61,03 (2014), 64,73 (2015) και 67 το 2016.

4. Κρατικός Προϋπολογισμός

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός οικ. έτους 2016-17 παρουσιάζει τα κατωτέρω χαρακτηριστικά:

- Το Πρόγραμμα "Transform India" έχει μεγάλο αντίκτυπο στην Οικονομία και τις ζωές των ανθρώπων.
- Μέγιστες προκλήσεις: Αγροτικό εισόδημα, αύξηση των επενδύσεων για υποδομές, μείωση της μεταποίησης, φορολογικά έσοδα, διατήρηση δημοσιονομικής πειθαρχίας
- Μακρό-οικονομική σταθερότητα και συνετή δημοσιονομική διαχείριση
- Ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης
- Συνέχιση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων
- Βελτίωση της δαπάνης σε τομείς προτεραιότητας στις αγροτικές περιοχές
- Πάταξη της φοροδιαφυγής και του μαύρου χρήματος
- Προσέλκυση επενδύσεων για αύξηση της εγχώριας παραγωγής και των θέσεων εργασίας
- Βελτίωση της ευκολίας του επιχειρείν
- Εφαρμογή του νέου Ενιαίου Φόρου Αγαθών και Υπηρεσιών

5. Διάρθρωση της ινδικής οικονομίας και τομεακές πολιτικές

5.1 Πολιτική της Ινδίας στον Τομέα των Υπηρεσιών

5.1.1 Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Στον τραπεζικό τομέα η Κυβέρνηση ανακοίνωσε ένα τετραετές πρόγραμμα για την εξυγίανση των κρατικών τραπεζών, οι οποίες κατέχουν μεγάλο αριθμό μη εξυπηρετούμενων δανείων.

5.1.2 Χρηματιστήριο

Κατά τη διάρκεια του οικ. έτους 2016-17 παρουσιάστηκαν διακυμάνσεις στο Χρηματιστήριο, οι οποίες οφείλονταν κυρίως στην ξαφνική απόσυρση των χαρτονομισμάτων αξίας 500 και 1.000 ρουπιών, που αποτελούσαν το 87% του κυκλοφορούντος χρήματος.

5.1.3 Ασφάλειες

Η Ρυθμιστική και Αναπτυξιακή Αρχή Ασφαλίσεων δημιουργήθηκε το 1992 και αποτελεί ένα εθνικό φορέα της ινδικής Κυβέρνησης με έδρα την πόλη Hyderabad. Στόχος της είναι η προστασία των συμφερόντων των ασφαλισμένων, καθώς και η ρύθμιση και η εξασφάλιση της υγιούς μεγέθυνσης του κλάδου των ασφαλίσεων και των συναφών ζητημάτων.

5.1.4 Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί μεγάλης οικονομικής σημασίας κλάδο και καταγράφει ταχεία ανάπτυξη. Υπολογίζεται[13] ότι ο τουριστικός τομέας απέφερε το 2016 στην ινδική οικονομία INR 4.809,8 δις (USD 71,7 δις), που αντιστοιχούν σε 3.3% του ινδικού ΑΕΠ. Ο τουριστικός τομέας απασχολεί 37,3 εκ. εργαζομένους, αριθμός που αντιστοιχεί στο 8,7% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Εκτιμάται[14] ότι ο τουριστικός τομέας κατά το 2017 θα ανέλθει σε 6.9% του ΑΕΠ και το διάστημα 2017-2027 σε 6.8%, αποφέροντας στην ινδική οικονομία INR 9.948,5 δις (USD 148,2 δις). Η έκθεση *Travel & Tourism Competitiveness Report 2017* κατατάσσει την Ινδία στην 40η θέση από απόψεως τουριστικής ανταγωνιστικότητας σε σύνολο 141 χωρών. Στην αντίστοιχη έκθεση του 2015 η Ινδία είχε καταλάβει την 52η θέση. Θετικά σημεία του αποτελούν οι συχνές αεροπορικές μεταφορές, η φύση και τα πολιτιστικά μνημεία, ενώ στα αρνητικά περιλαμβάνεται ο μικρός αριθμός ξενοδοχείων και μηχανημάτων ΑΤΜ.

5.2 Βιομηχανική πολιτική

Το Σεπτέμβριο 2014 εγκαινιάστηκε η πολιτική "Make In India", σε μια προσπάθεια να δοθεί ώθηση στον μεταποιητικό τομέα (που συνεισέφερε έως τότε μόνο κατά 14-17% στο ΑΕΠ), μέσω προσέλκυσης ΑΞΕ. Φιλόδοξος στόχος της Κυβέρνησης είναι η συνεισφορά της μεταποίησης στο ΑΕΠ να ανέλθει από 16% (2015) σε 25% έως το 2025. Μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργούσε επιπλέον 85-90 εκ. θέσεις εργασίας. Στο πλαίσιο του προαναφερθέντος στόχου, η Κυβέρνηση συνέχισε τις μεταρρυθμίσεις το 2016 με στόχο τη μείωση της γραφειοκρατίας, την βελτίωση των υποδομών και την ευκολία του επιχειρείν.

5.3 Αγροτική πολιτική

Η Ινδία έχει τη δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγή αγροτικών προϊόντων στον κόσμο. Η Γεωργία (μαζί με τη Δασοκομία και την Αλιεία) αποφέρουν περίπου το 16,5% του ΑΕΠ και απασχολούν το 47% του εργατικού

[13] World Travel & Tourism Council, "Travel and Tourism Economic Impact 2016"
[14] Στο ίδιο

δυναμικού της χώρας[15]. Αν και το ποσοστό της Γεωργίας στο ινδικό ΑΕΠ βαίνει συνεχώς μειούμενο, εξαιτίας της ταχείας και πολύπλευρης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, δημογραφικά, ο πρωτογενής κλάδος συνεχίζει να αποτελεί τον ευρύτερο οικονομικό τομέα και να παίζει σημαντικό ρόλο στον συνολικό κοινωνικό-οικονομικό ιστό της Ινδίας.

Η Ινδία είναι ο έβδομος μεγαλύτερος εξαγωγέας αγροτικών προϊόντων στον κόσμο. Τα σημαντικότερα εξ αυτών καθώς και η αντίστοιχη διεθνής κατάταξη της χώρας είναι[16]:

- Η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα στον κόσμο στο γάλα (137,7 εκ. τόνοι), τα μάνγκος (18,4 εκ. τόνοι) και τις μπανάνες (29,7 εκ. τόνοι)
- Η Ινδία διαθέτει τον μεγαλύτερο πληθυσμό βουβαλιών στον κόσμο (56,7% του παγκόσμιου)
- Η χώρα είναι δεύτερη παγκοσμίως στην παραγωγή φρούτων (89 εκ. τόνοι) και λαχανικών (162,9 εκ. τόνοι)
- Η ίδια χώρα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός ψαριών στον κόσμο (9,6 εκ. τόνοι).

Τα σημαντικότερα προβλήματα του τομέα είναι: α) Έλλειψη κατάλληλων και επαρκών υποδομών, β) μικρή παραγωγικότητα, γ) αυτοκτονίες εκατοντάδων αγροτών λόγω χρεών και δ) χρήση αγροτικών εκτάσεων για μη γεωργικούς σκοπούς.

6. Ξένες επενδύσεις

6.1 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)

Μετά τον ερχομό στην εξουσία της Κυβέρνησης του Ναρέντρα Μόντι σημειώθηκε ανάληψη πρωτοβουλιών για τον πολλαπλασιασμό των ΑΞΕ στην Ινδία. Σχεδόν άμεσα και προοδευτικά άρχισε να αυξάνεται το ποσοστό επί της συνολικής επένδυσης, μέχρι το οποίο επιτρέπονται επενδύσεις από αλλοδαπούς.

Αναφορικά με τις συναλλαγματικές συναλλαγές αλλοδαπών με την Ινδία, τα περισσότερα ζητήματα που προκύπτουν από αυτές ρυθμίζονται από τον Νόμο FEMA (Foreign Exchange Management Act) και την βάσει αυτού υπόλοιπη σχετική νομοθεσία. Η εξαγορά εταιρειών από αλλοδαπούς διέπεται από τις διατάξεις του ‘’Νόμου περί Ρυθμίσεων για τη Διαχείριση Συναλλάγματος, 2000’’ και τις διατάξεις του ‘’Νόμου Βιομηχανικής Πολιτικής και Διαδικασιών’’.

Βάσει των περιορισμών σε ΑΞΕ υπάρχουν οι παρακάτω διακρίσεις τομέων[17]:

Α) Απαγορευμένοι τομείς

Υπάρχουν τομείς στους οποίους απαγορεύονται οι ΑΞΕ και αναφέρονται στην επίσης, επίσημη, αγγλική ορολογία τους:

[15] CIA Factbook
[16] Indian Brand Equity Foundation
[17] Πηγή: www.makeinindia.com

- Lottery Business including Government /private lottery, online lotteries, etc.
- Gambling and Betting including casinos etc.
- Chit funds
- Nidhi company-(borrowing from members and lending to members only).
- Trading in Transferable Development Rights (TDRs)
- Real Estate Business (other than construction development) or Construction of Farm Houses
- Manufacturing of Cigars, cheroots, cigarillos and cigarettes, of tobacco or of tobacco substitutes
- Activities / sectors not open to private sector investment e.g. Atomic Energy and Railway Transport (other than construction, operation and maintenance of
  (i) Suburban corridor projects through PPP,
  (ii) High speed train projects,
  (iii) Dedicated freight lines,
  (iv) Rolling stock including train sets, and locomotives/coaches manufacturing and maintenance facilities,
  (v) Railway Electrification,
  (vi) Signaling systems,
  (vii) Freight terminals,
  (viii) Passenger terminals,
  (ix) Infrastructure in industrial park pertaining to railway line/sidings including electrified railway lines and connectivities to main railway line and
  (x) Mass Rapid Transport Systems.)
- Services like legal, book keeping, accounting & auditing.

Β) Τομείς με ανώτατο όριο συμμετοχής στην επένδυση

Σε ορισμένους τομείς οι ξένοι επενδυτές επιτρέπεται να επενδύουν έως ένα ορισμένο ποσοστό. Αυτοί οι τομείς είναι:

- Petroleum Refining by PSU (49%).
- Teleports (setting up of up-linking HUBs/Teleports),Direct to Home (DTH), Cable Networks (Multi-system operators (MSOs) operating at national, state or district level and undertaking upgradation of networks towards digitalisation and addressability), Mobile TV and Headend-in-the-Sky Broadcasting Service (HITS) – (74%).
- Cable Networks (49%).
- Broadcasting content services- FM Radio (26%), uplinking of news and current affairs TV channels (26%).
- Print Media dealing with news and current affairs (26%).
- Air transport services- scheduled air transport (49%), non-scheduled air transport (74%).
- Ground handling services – Civil Aviation (74%).
- Satellites- establishment and operation (74%).

- Private security agencies (49%).
- Private Sector Banking- Except branches or wholly owned subsidiaries (74%).
- Public Sector Banking (20%).
- Commodity exchanges (49%).
- Credit information companies (74%).
- Infrastructure companies in securities market (49%).
- Insurance and sub-activities (49%).
- Power exchanges (49%).
- Defence (49% above 49% to CCS).
- Pension Sector (49%)

Γ) Τομείς για τους οποίους απαιτείται έγκριση της Κεντρικής Κυβέρνησης:

- Tea sector, including plantations – 100%.
- Mining and mineral separation of titanium-bearing minerals and ores, its value addition and integrated activities -100%.
- FDI in enterprise manufacturing items reserved for small scale sector – 100%.
- Defence – up to 49% under FIPB/CCEA approval, beyond – 49% under CCS approval (on a case-to-case basis, wherever it is likely to result in access to modern and state-of-the-art technology in the country).
- Teleports (setting up of up-linking HUBs/Teleports), Direct to Home (DTH), Cable Networks (Multi-system operators operating at National or State or District level and undertaking upgradation of networks towards digitalisation and addressability), Mobile TV and Headend-in-the Sky Broadcasting Service(HITS) – beyond 49% and up to 74%.
- Broadcasting Content Services: uplinking of news and current affairs channels – 26%, uplinking of non-news and current affairs TV channels – 100%.
- Publishing/printing of scientific and technical magazines/specialty journals/periodicals – 100%.
- Print media: publishing of newspaper and periodicals dealing with news and current affairs- 26%, Publication of Indian editions of foreign magazines dealing with news and current affairs- 26%.
- Terrestrial Broadcasting FM (FM Radio) – 26%.
- Publication of facsimile edition of foreign newspaper – 100%.
- Airports – brownfield – beyond 74%.
- Non-scheduled air transport service – beyond 49% and up to 74%.
- Ground-handling services – beyond 49% and up to 74%.
- Satellites – establishment and operation - 74%.
- Private securities agencies – 49%.
- Telecom-beyond 49%.
- Single brand retail – beyond 49%.
- Asset reconstruction company – beyond 49% and up to 100%.
- Banking private sector (other than WOS/Branches) – beyond 49% and up to 74%, public sector – 20%.

- Insurance - beyond 26% and up to 49%.
- Pension Sector - beyond 26% and up to 49%.
- Pharmaceuticals – brownfield – 100%.

Δ) Πλήρως απελευθερωμένοι τομείς

Πρόκειται για όλους τους υπόλοιπους, που δεν περιλαμβάνονται στους παραπάνω τομείς.

6.1.1 Αμεσες Ξενες Επενδύσεις-Franchising-Joint Ventures

Ο ινδικός νόμος διακρίνει δύο κατηγορίες καταστημάτων στο εμπόριο λιανικής: Τα "multi-brand", δηλαδή καταστήματα λιανικής που εμπορεύονται πολλαπλές εμπορικές επωνυμίες (π.χ. πολυκαταστήματα, super-markets) και τα "single-brand", που είναι καταστήματα με προϊόντα μιας εμπορικής επωνυμίας. Η επωνυμία πρέπει να αποδίδεται στη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και οφείλει να διατηρείται η ίδια όταν τα συγκεκριμένα προϊόντα πωλούνται σε άλλες χώρες εκτός Ινδίας.

Πριν από τον Σεπτέμβριο 2012 απαγορεύονταν οι **Άμεσες Ξένες Επενδύσεις** σε ''**multi-brand**'' καταστήματα λιανικής και επιτρέπονταν έως ποσοστό 51% σε καταστήματα μιας εμπορικής επωνυμίας (**single-brand**). Τον Σεπτέμβριο 2012 απελευθερώθηκαν οι ΑΞΕ, με αποτέλεσμα αυτές πλέον να επιτρέπονται σε ποσοστό 100% στα ''single-brand'' καταστήματα και κατά 51% στα ''multi-brand''. Όμως, εάν η επένδυση στα ''single-brand'' ξεπερνά το **51%** της συνολικής επένδυσης, τότε το **30%** των προς πώληση προϊόντων πρέπει να προέρχεται από ινδικές εταιρείες (κατά προτίμηση μικρό-μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις στην ύπαιθρο, καθώς και από μεμονωμένους τεχνίτες). Επίσης, σε όλες τις ΑΞΕ σε ''multi-brand'' καταστήματα (οι οποίες επιτρέπονται μόνο σε μεγάλες πόλεις), το **30%** της συνολικής αξίας των προϊόντων πρέπει να προέρχεται από ινδικές «μικρές βιομηχανίες», των οποίων η συνολική αξία της παραγωγικής μονάδας και των μηχανημάτων να μην ξεπερνά το $1 εκ.

Η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων ''**franchising**'' στην Ινδία αφορά ''single-brand'' περιπτώσεις (Starbucks, Gap Nike, Adidas). Δεν υπάρχει ειδικός νόμος για το ''franchising'', με αποτέλεσμα να εφαρμόζονται όλοι οι υπόλοιποι νόμοι, που καλύπτουν τις ΑΞΕ.

Όπως προαναφέρθηκε, μια ΑΞΕ μεγαλύτερη του 51% προϋποθέτει εγχώρια (ινδική) παραγωγή του 30% του διατιθέμενου προϊόντος, κάτι που πολλές ξένες εταιρείες δεν θα μπορούσαν ή δε θα επιθυμούσαν να πραγματοποιήσουν. Συνεπώς, η επιλογή των ''franchising'' και ''joint venture'' με Ινδούς συνεταίρους παραμένουν μέχρις στιγμής οι καλύτερες λύσεις, εν αναμονή της περαιτέρω απελευθέρωσης των ΑΞΕ στην Ινδία.

6.1.2 Εμπόριο Λιανικής

Σε γενικές γραμμές, τα καταστήματα λιανικής (όσα δεν υπάγονται στις προαναφερθείσες κατηγορίες) προμηθεύονται τα προϊόντα από τους διανομείς. Όμως δεν αποκλείεται οι εταιρείες παραγωγής, μέσω του τμήματος πωλήσεών τους, να έρχονται σε άμεση επαφή με τα καταστήματα για τη διενέργεια των παραγγελιών. Στη συνέχεια, τα παραγγελθέντα

αγαθά παραδίδονται από τους διανομείς, με τους οποίους συνεργάζεται η κάθε εταιρεία.

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικής πώλησης:

- Εμπορικά κέντρα (Malls)-''stand alone''- καταστήματα
- Πολυκαταστήματα σε κύριους εμπορικούς δρόμους και εμπορικά κέντρα
- Γενικά καταστήματα σε τοπικές αγορές

Το μέγεθος των καταστημάτων προϊόντων λιανικής ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό. Τα πολυκαταστήματα έχουν μεγάλη έκταση, τα ''stand alone'' καταστήματα είναι μικρότερα, ενώ το μέγεθος των γενικών καταστημάτων ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή, στην οποία βρίσκεται.

Οι δύο πρώτες κατηγορίες καταστημάτων διαθέτουν συνήθως αποθηκευτικό χώρο, ενώ τα τρίτα κατέχουν τόσο εμπόρευμα, όσο εκτίθεται στα ράφια τους, προβαίνοντας σε ανατροφοδότηση κάθε μία η δύο εβδομάδες, ανάλογα με το μέγεθος του καταστήματος. Στην περίπτωση της τελευταίας κατηγορίας, αποτελεί συχνό φαινόμενο η δυνατότητα τηλεφωνικής ή διαδικτυακής παραγγελίας και δωρεάν κατ' οίκον διανομής.

Διαπιστώνονται διαφορετικά κριτήρια επιλογής προϊόντων ανάλογα με τις κατηγορίες των καταστημάτων[18]: Έτσι, στα γενικά καταστήματα οι καταναλωτές επιλέγουν βάσει των ακόλουθων κριτηρίων: τιμής-εμπορικής επωνυμίας-επιμέρους χαρακτηριστικών του προϊόντος-συσκευασίας και συστήματος προώθησης.

Αντίθετα, ο καταναλωτής που εισέρχεται σε ένα πολυκατάστημα ή σε ένα ''stand-alone'' κατάστημα γνωστής επωνυμίας, γνωρίζει τα προϊόντα από διαφημίσεις σε επιλεγμένα έντυπα, από ταξίδια στο εξωτερικό κλπ. Σε γενικές γραμμές ο καταναλωτής αυτής της κατηγορίας είναι συνήθως περισσότερο ενημερωμένος για τις σύγχρονες τάσεις, ακολουθεί τη μόδα και διαθέτει την απαιτούμενη αγοραστική δύναμη για την απόκτηση ακριβότερων προϊόντων.

6.1.3 Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Πρόκειται για τη νεώτερη και ταχύτερα αναπτυσσόμενη μορφή εμπορίου. Σε πρόσφατη έρευνα, που χρηματοδοτήθηκε από την Ομοσπονδία Ινδικών Επιμελητηρίων (FICCI) και διενεργήθηκε από την εταιρεία συμβούλων KPMG, διατυπώνεται η πεποίθηση ότι το μεγέθους $10 δις ηλεκτρονικό εμπόριο στην Ινδία θα ανέλθει σε $100 δις έως το 2020 και $250 δις μέχρι το 2025.

Η αισιόδοξη πρόβλεψη βασίζεται στο γεγονός της ταχείας διείσδυσης του ηλεκτρονικού εμπορίου, εκτός από τις μεγάλες πόλεις και στην απέραντη ινδική επαρχία των 29 κρατιδίων, όπου μάλιστα χρησιμοποιούνται οι τοπικές γλώσσες προς διευκόλυνση των χρηστών. Η δράση αυτή υποστηρίζεται από την κυβερνητική πρωτοβουλία "Digital India", μέσω της οποίας οι σημαντικότερες εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου της χώρας έχουν, ήδη, διεισδύσει, σε αξιοσημείωτη έκταση στην περιφέρεια.

[18] Πηγή: ASSOCHAM

Επιπλέον, προβλέπεται ότι, έως το έτος 2017 ο αριθμός των ‘’smartphones’’ στη χώρα –μέσω των οποίων διεξάγεται σημαντικός όγκος του συνολικού ηλεκτρονικού εμπορίου- θα ανέρχεται σε 350 εκ. Σύμφωνα με δηλώσεις του αρμόδιου εισηγητή για το σχεδιασμό της βιομηχανικής πολιτικής, κ. Amitabh Kant, 500 εκ. Ινδοί θα έχουν διαδικτυακή σύνδεση, γεγονός που δημιουργεί «τεράστιες καταναλωτικές ευκαιρίες».

Σημαντικός παράγοντα για τις παραπάνω αισιόδοξες προβλέψεις αποτελεί ο ταχύτατος ρυθμός αστικοποίησης της Ινδίας και η διαρκώς αυξανόμενη μικροαστική τάξη. Έως το έτος 2030, 350 εκ. Ινδοί της επαρχίας θα έχουν μετακομίσει σε αστικές περιοχές, ενώ μέχρι το 2025 το μερίδιο της συμβολής των μικροαστών στην εθνική οικονομική δραστηριότητα θα ανέρχεται σε 50%.

6.2 Ξένες Επενδύσεις σε υπάρχουσες ινδικές εταιρείες

Οι εν λόγω επενδύσεις μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες. Οι κανόνες που διέπουν τις ΑΞΕ εφαρμόζονται και σε αυτές τις δύο περιπτώσεις, με τους προβλεπόμενους περιορισμούς, εξαιρέσεις ή ιδιαιτερότητες ανά επιμέρους τομέα.

Άμεσες θεωρούνται οι επενδύσεις ξένου επενδυτή σε ινδική εταιρεία. Έμμεσες είναι όσες πραγματοποιούνται από ινδική εταιρεία, που ανήκει ή ελέγχεται από αλλοδαπούς, σε άλλη ινδική εταιρεία. Μια ινδική εταιρεία «ανήκει» σε αλλοδαπό, όταν αυτός κατέχει περισσότερο από το 50% του κεφαλαίου της. Μια ινδική επιχείρηση «ελέγχεται» από αλλοδαπό, όταν ο τελευταίος έχει δικαίωμα να διορίζει την πλειοψηφία των διευθυντών ή να ελέγχει την διοίκηση και τις αποφάσεις της για την πολιτική της εταιρείας.

Τέλος, δεν θεωρείται έμμεση ξένη επένδυση σε ινδική εταιρεία όταν υλοποιείται από τραπεζική εταιρεία που ανήκει ή ελέγχεται σε ποσοστό 100% από ξένους και διενεργείται ως αποτέλεσμα σχεδίου δόμησης δανείου (πχ σε βιβλία συναλλαγών ή με απόκτηση μετοχών ως αποτέλεσμα αθέτησης όρων δανείου).

7. Υποδομές-Μεταφορές

Οι υποδομές αποτελούν πολύ σημαντικό τομέα για την οικονομία της Ινδίας. Το σχετικό πενταετές σχέδιο της Κυβέρνησης αφορά επενδύσεις στον τομέα αυτό ύψους 31 τρις ρουπιών (US$ 454,83 δις), όπου προβλέπεται το 70% αυτών να δαπανώνται σε έργα ηλεκτρισμού, οδικά δίκτυα και αστικές υποδομές[19]. Αναφορικά με τον ηλεκτρισμό υπάρχει δυνατότητα επενδύσεων ύψους US$ 250 δις κατά τα επόμενα 5 χρόνια.

Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδίας Ινδών Κατασκευαστών Δομικών Υλικών, παρατηρείται αναβίωση στη βιομηχανία δομικών υλικών, η αξία της οποίας αναμένεται να ανέλθει σε US$ 5 δις έως το 2019-20 (από US$ 2.8 δις το έτος 2015),. Σημειώνεται, ότι οι ΑΞΕ στον κατασκευαστικό τομέα ανήλθαν σε US$ 24.18 δις την περίοδο 2010-15.

Αξιόλογη ανάπτυξη προβλέπεται και για τα λιμάνια της χώρας, καθώς υπολογίζεται ότι έως το τέλος του 2017 τα διακινούμενα αγαθά στα μεγάλα

[19] India Brand Equity Foundation

λιμάνια της χώρας θα ανέρχονται σε 943.06 MT, ενώ στα μικρότερα σε 815.20 MT[20].

Παράλληλα, η ινδική αγορά αερομεταφορών υπολογίζεται να αποτελέσει τη τρίτη μεγαλύτερη στον κόσμο έως το 2020, καθώς προβλέπονται 336 εκ. εγχώριοι και 85 εκ. διεθνείς επιβάτες και επενδύσεις ύψους US$ 120 δις. Η ινδική Βιομηχανία Αεροπορίας συνεισφέρει το 1,5% του ΑΕΠ και υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης.

8. Κανονιστικό πλαίσιο – Νομικά Χαρακτηριστικά ινδικών εταιρειών – Φορολόγηση

8.1 Είσοδος στην αγορά και επενδύσεις

Κατά γενικό κανόνα, αλλοδαπές εταιρείες επιτρέπεται να επενδύουν άμεσα στην Ινδία, είτε από μόνες τους είτε σε κοινοπραξία με εγχώριες εταιρείες, με εξαιρέσεις σε λίγους τομείς. Επιπλέον, δεν απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Κυβέρνηση (με λίγες εξαιρέσεις σε «ευαίσθητους» τομείς). Ειδικότερα:

- Η χρησιμοποίηση ξένων επωνυμιών στα προϊόντα, που πωλούνται στην ινδική αγορά, είναι επιτρεπτή.
- Η ινδική αγορά κεφαλαίων είναι ανοιχτή σε ξένους θεσμικούς επενδυτές.
- Στην περίπτωση συμφωνιών μεταφοράς τεχνογνωσίας από το εξωτερικό προβλέπονται τα κάτωθι: αμοιβή για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και για το ‘’design’’-, πληρωμή για υπηρεσίες τεχνικού προσωπικού, αποζημίωση για λοιπά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

8.2 Μορφές του επιχειρείν και απαιτούμενες διαδικασίες (στην αγγλική ορολογία)

Α) Μη εταιρική οντότητα

‘’Liaison office’’: Δραστηριοποιείται εν ονόματι της εταιρείας και για την σύσταση του απαιτείται έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας (ή ‘’Αποθεματικής Τράπεζας Ινδίας’’-RBL), η οποία παρέχεται συνήθως για περίοδο 3 ετών, ενώ στη συνέχεια υπάρχει δυνατότητα ανανέωσης. Μεταξύ άλλων το ‘’liaison office’’ προβαίνει σε:

- αντιπροσώπευση της αλλοδαπής εταιρείας,
- προώθηση των εισαγωγών,
- προώθηση τεχνικών/χρηματοδοτικών συμφωνιών στο όνομα της εταιρείας,
- συντονισμό της επικοινωνίας μεταξύ μητρικής και ινδικών εταιρειών.

‘’Branch Office’’: Χρειάζεται ειδική άδεια της ‘’Αποθεματικής Τράπεζας της Ινδίας’’-RBL, η οποία προηγουμένως εξετάζει τις προτεινόμενες στην

[20] *Department of Industrial Policy and promotion (DIPP)*

αίτηση άδειας δραστηριότητες. Στη συνέχεια, απαιτείται πιστοποιητικό έναρξης δραστηριότητας στην Ινδία από τον Έφορο Εταιρειών.

Το ‘’branch office’’ αναλαμβάνει, συνήθως, τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Εισαγωγή & εξαγωγή εμπορευμάτων,
- Προσφορά συμβουλευτικών υπηρεσιών,
- Έρευνα σε περιοχή ενδιαφέροντος της μητρικής,
- Τεχνικές/χρηματοδοτικές συμφωνίες στο όνομα της μητρικής,
- Εκπροσώπηση της μητρικής στην Ινδία με δικαίωμα αγοράς/πώλησης,
- Παροχή υπηρεσιών πληροφορικής και ανάπτυξης λογισμικού στην Ινδία,
- Τεχνική υποστήριξη για προϊόντα που τροφοδοτεί η μητρική.

‘’Project office’’: Στη περίπτωση που μια αλλοδαπή εταιρεία αναλαμβάνει από μια ινδική να αποπερατώσει ένα έργο στην Ινδία, δεν απαιτείται ειδική άδεια από την ‘’Αποθεματική Τράπεζα’’-RBL. Όπως και στην περίπτωση του ‘’branch office’’, το ‘’project office’’ θεωρείται επέκταση της αλλοδαπής εταιρείας και φορολογείται με το ίδιο τρόπο που ισχύει για τις αλλοδαπές εταιρείες.

Β) Εταιρική Οντότητα

Θυγατρική εταιρεία: Η εταιρική αυτή μορφή υπάγεται στις ρυθμίσεις των ΑΞΕ. Στην περίπτωση των θυγατρικών εταιρειών υπάρχει η μεγαλύτερη δυνατή ευελιξία ως προς το επιχειρείν σε σύγκριση με τα προαναφερθέντα ‘’liaison’’ και ’’branch office’’ και κυρίως:

Η χρηματοδότηση μπορεί να υλοποιηθεί μέσω ιδίων κεφαλαίων ή δανεισμού (αλλοδαπού ή εγχώριου),

- Ισχύουν οι ινδικές ρυθμίσεις για τον καθορισμό των τιμών μεταβίβασης,
- Δεν απαιτείται άδεια για τον επαναπατρισμό μερισμάτων.

Κοινοπραξία με Ινδό εταίρο: Δεν υπάρχουν ειδικοί νόμοι, που διέπουν τις κοινοπραξίες, αλλά εφαρμόζονται οι νόμοι που ισχύουν για τις εγχώριες εταιρείες.

Ξένοι Θεσμικοί Επενδυτές: Οι τελευταίοι δύνανται να επενδύουν στις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπως σε συνταξιοδοτικά ταμεία, αμοιβαία κεφάλαια, εταιρείες επενδύσεων και εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, επιτρέπεται να επενδύουν σε κάθε είδους χρεόγραφο στην πρωτογενή και δευτερογενή αγορά ινδικών εταιρειών, οι οποίες έχουν εισαχθεί, ή πρόκειται να εισαχθούν, σε ένα από τα ινδικά χρηματιστήρια.

Σύσταση εταιρείας: Η αίτηση για εγγραφή στον Έφορο Εταιρειών αποτελεί «το πρώτο βήμα». Από τη στιγμή που μια εταιρεία εγγράφεται, αυτή υπόκειται στους νόμους και κανονισμούς που διέπουν τις εγχώριες εταιρείες στην Ινδία.

Υπάρχουν δύο είδη εταιρειών:

1) Ιδιωτική εταιρεία: Πρόκειται για την εταιρεία, που διαθέτει τουλάχιστον δύο ιδρυτικά μέλη και ελάχιστο κεφάλαιο 100.000 ρουπιών (€ 1.400).
2) Δημόσια εταιρεία: Ως δημόσιες θεωρούνται και οι θυγατρικές των δημόσιων εταιρειών. Το ελάχιστο κεφάλαιο πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον 500.000 ρουπίες (€ 7.000) και η εταιρεία να διαθέτει το λιγότερο 7 ιδρυτικά μέλη και 3 διευθυντές. Ο ανώτατος αριθμός διευθυντών ανέρχεται σε 12 και μπορεί να αυξηθεί με κρατική έγκριση.

8.3 Διαδικασία σύστασης εταιρείας (ατην επίσημη αγγλική γλώσσα):

- Obtaining DIN (Director Identification Number),
- Applying for name availability,
- Drafting Memorandum of Understanding (MOU) and Articles of Association (AOA),
- Court stamping of MOU and AOA,
- Signing of MOU and AOA by first subscribers,
- Filing with Registrar of Companies (ROC),
- Vetting of MOU and AOA by ROC,
- Obtaining certificate of incorporation.

Ανάλογα με το είδος της εταιρείας είναι πιθανό να απαιτούνται και οι παρακάτω διαδικασίες (στην επίσημη αγγλική γλώσσα):

- PAN (Permanent Account Number): All income tax payers are required to obtain an income tax registration number i.e. PAN.
- TAN (Tax Deduction Account Number): While running a business, certain payments will require the payee to withhold tax. A new business is required to obtain Tan from income tax department.
- Service tax: A person/company providing specified services needs to obtain service tax registration within 30 days of providing the services.
- VAT (Value Added Tax): VAT is levied on sale of goods. Any business proposing to carry out a works contract or trade in goods needs to register for VAT.
- Excise registration: Excise is an indirect tax levy on manufacture of goods.
- FRRO (Foreigners Regional registration Office): Foreigners coming to India on employment need to register with FRRO within 14 days of their arrival.

- IEC (Import Export Code): Prior to carrying out any export or import activities, it is mandatory to obtain an IEC from Directorate General of Foreign Trade.

Άλλες σημαντικές πτυχές

- Επαναπατρισμός επενδεδυμένου κεφαλαίου και κερδών**:**
  1. Τα κέρδη από όλες τις ξένες επενδύσεις επαναπατρίζονται ελεύθερα και υπόκεινται σε κλαδικές ρυθμίσεις. Τα μερίσματα εμβάζονται ελεύθερα μέσω εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων.
  2. Οι μη-κάτοικοι της χώρας μπορούν να πωλούν μετοχές στο χρηματιστήριο χωρίς προηγούμενη έγκριση της ‘’Αποθεματικής Τράπεζας’’-RBL και να επαναπατρίζουν τα κέρδη μέσω τράπεζας με μία προϋπόθεση: αγορά των μετοχών με πρόβλεψη επαναπατρισμού και επίδειξη των απαραίτητων εκκαθαριστικών εγγράφων από τις αρμόδιες Φορολογικές Αρχές.
  3. Για πώληση μετοχών μέσω ιδιωτικών συμφωνιών, χρειάζεται άδεια από τα κατά τόπους γραφεία της ‘’Αποθεματικής Τράπεζας’’-RBL ενώ προβλέπεται ειδική διαδικασία για τον καθορισμό της τιμής τους.
- Γεωγραφικοί περιορισμοί: Οι επενδυτές μπορούν ελεύθερα να διαλέξουν τόπο εγκατάστασης βιομηχανικής μονάδας. Εάν η προτεινόμενη τοποθεσία είναι σε απόσταση μικρότερη των 25 χλμ από την αστική περιοχή 23 ινδικών πόλεων, οι οποίες έχουν πληθυσμό μεγαλύτερο του 1 εκ. κατοίκων (σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού του 1991), απαιτείται βιομηχανική άδεια.
- Περιβαλλοντολογικές άδειες: Οι άδειες αυτές επιβάλλονται για τις βιομηχανικές μονάδες που ανήκουν σε 31 κατηγορίες εργοστασίων. Οι αναλυτικοί όροι καταγράφονται στην ιστοσελίδα του ινδικού Υπουργείου Περιβάλλοντος και Δασών: http://envfor.nic.in. (λεπτομέρειες στο κεφάλαιο 10 του παρόντος οδηγού).

8.4 Νομικό πλαίσιο επενδύσεων

Η πλήρης περιγραφή του νομικού πλαισίου που διέπει τις επενδύσεις στις Ινδία περιλαμβάνεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Επενδύσεων:www.dipp.nic.in/English/Policies/FDI_Circular_2015.pdf.

8.5 Φορολόγηση

Στην Ινδία επιβάλλονται άμεσοι και έμμεσοι φόροι τόσο από την Κεντρική όσο και από τις τοπικές Κυβερνήσεις. Οι σημαντικότεροι είναι οι ακόλουθοι:

8.5.1 Άμεσοι Φόροι

Α. Εταιρικός Φόρος

Για τις ινδικές εταιρείες ο εταιρικός φόρος ανέρχεται σε 33%, όταν τα καθαρά κέρδη της εταιρείας ανέρχονται σε 10 έως 100 εκ. ρουπίες (€ 133.000 – 1,3 εκ.) και σε 34,5%, όταν ξεπερνούν τα 100 εκ. ρουπίες. Σύμφωνα με τροπολογία (Φεβρουάριος 2016) του ινδικού Υπουργείου Οικονομικών προβλέπεται ότι για το οικονομικό έτος 2016-17, μικρές εταιρείες των οποίων ο κύκλος εργασιών δεν ξεπέρασε τα 10 εκ. ρουπίες το οικονομικό έτος 2014-15, θα φορολογηθούν με εταιρικό φόρο ύψους 29%. Η ίδια τροπολογία αναφέρει ότι οι εταιρείες που θα συσταθούν από την 1η Μαρτίου 2016 και ανήκουν στον μεταποιητικό τομέα, θα μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε φόρο ύψους 30% ή 25%. Όμως στην τελευταία περίπτωση δε θα μπορούν να κάνουν χρήση των ευεργετικών προβλέψεων της Φορολογικής Αρχής Ινδίας (ΙΤΑ). Η προαναφερθείσα μείωση αποτελεί ένα πρώτο βήμα της Κυβέρνησης προς την κατεύθυνση της σταδιακής γενικής μείωσης του εταιρικού φόρου σε ποσοστό 25% σε διάστημα 4 ετών. Για τις αλλοδαπές εταιρείες ο εταιρικός φόρος ανέρχεται σε 42% για καθαρά κέρδη 10 έως 100 εκ. ρουπιών (€ 133.000 – 1,3 εκ.) και σε 43,26% για κέρδη υψηλότερα των παραπάνω. Η διαφορά που υπάρχει στη φορολόγηση των δύο ειδών εταιρειών είναι ότι οι εγχώριες φορολογούνται βάσει των κερδών τους, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας, ενώ οι αλλοδαπές βάσει των κερδών τους στην Ινδία. Με τον Προϋπολογισμό οικ. έτους 2016-17 προβλέπεται πλήρης φορολογική απαλλαγή 3 συνεχόμενων χρόνων κατά την πρώτη 5ετία από τη σύσταση εταιρειών ‘’start-ups’’.

Β. Μερίσματα και αγορά ιδίων μετοχών

Τα μερίσματα που διανέμονται από ινδικές εταιρείες υπόκεινται σε έναν ειδικό φόρο (dividend distribution tax DDT), που ανέρχεται σε 15% επί των ακαθάριστων κερδών.

Γ. Κέρδη Κεφαλαίου

Ο φόρος επί των κερδών κεφαλαίου διαφέρει ανάλογα με την περίοδο διακράτησης των κεφαλαιουχικών στοιχείων και κυμαίνεται από 10% έως 40%.[21]

Δ. Τόκοι, Δικαιώματα και Αμοιβές για Τεχνικές Υπηρεσίες

Ανάλογα με την περίπτωση, οι τόκοι που αποδίδονται σε αλλοδαπό φορολογούνται από 5,26% έως 42,02%. Τα δικαιώματα και οι αμοιβές τεχνικών υπηρεσιών από αλλοδαπό υπόκεινται σε παρακρατούμενο φόρο ύψους 10%.

Ε. Παρακρατούμενος φόρος

[21] Βλ. Sixth Bi-Monthly Monetary Policy Statement 2014-15 στην δ/νση http://www.rbi.org.in/scripts/BS_PressReleaseDisplay.aspx?prid=33144. Επίσης A.P.(DIR Series) Circular No. 71 στην δνση http://rbi.org.in/scripts/NotificationUser.aspx?Id=9543&Mode=0

Ο εν λόγω φόρος επιβάλλεται σε κάθε πληρωμή προς αλλοδαπό ή ημεδαπό που υπόκειται σε φόρο σύμφωνα με τον ινδικό νόμο. Το ύψος του διαφέρει ανάλογα με τη συναλλαγή.

ΣΤ. Φόρος Περιουσίας

Ο εν λόγω φόρος καταργήθηκε με τον Χρηματοπιστωτικό Νόμο 2015, καθώς κρίθηκε ότι ήταν μέτρο χαμηλής απόδοσης και υψηλού κόστους.

Ζ. Φόρος Προσωπικού Εισοδήματος

Τα φυσικά πρόσωπα φορολογούνται σε προοδευτική βάση με μέγιστο οριακό συντελεστή ύψους 34%.

Η. Συμφωνίες Αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Η Ινδία έχει υπογράψει περισσότερες από 80 τέτοιου είδους συμφωνίες.

8.5.2 Έμμεσοι Φόροι

Λόγω πολιτικών διαφωνιών επί αρκετά χρόνια, μόλις τον Αύγουστο του 2016 ψηφίστηκε ο Φόρος επί Αγαθών και Υπηρεσιών, ο οποίος εισάγει ενοποιημένο σύστημα έμμεσης φορολογίας σε όλη την επικράτεια, το οποίο προηγουμένως ήταν κατακερματισμένο. Οι έμμεσοι φόροι, που ίσχυαν μέχρι τούδε:

- Κεντρικός Φόρος επί των πωλήσεων,
- ΦΠΑ,
- CENVAT (ειδικός φόρος κατανάλωσης),
- Φόρος Υπηρεσιών,
- Εισαγωγικοί Δασμοί.

ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΟΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Όπως προαναφέρθηκε, τον Αύγουστο 2016 ψηφίστηκε νέος φορολογικός νόμος, ο επονομαζόμενος «Ενιαίος Φόρος Αγαθών και Υπηρεσιών» (GST), ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου 2017.

Πρόκειται για ενιαίο στην Ινδική Επικράτεια έμμεσο φόρο, ο οποίος συνένωσε το πρώην κατακερματισμένο σύστημα έμμεσης φορολόγησης. Το τελευταίο συνίστατο αφ' ενός από αριθμό δασμών της Κεντρικής Κυβέρνησης (Service Tax, Excise Tax, Central Sales Tax, Custom), αφ' ετέρου από φόρους επιβαλλόμενους από τις τοπικές Κυβερνήσεις (VAT, Entry Tax, Octroi, Luxury Tax), με σημαντικές διαφορές από κρατίδιο σε κρατίδιο της Ινδίας.

Ο GST θεωρείται από πολλούς Ινδούς αναλυτές ως η **σημαντικότερη οικονομική μεταρρύθμιση** στην χώρα μετά την απόφαση φιλελευθεροποίησης της οικονομίας το 1991. Η πορεία προς την εφαρμογή του υπήρξε ένα πολυετές ταξίδι. Η ''πρώτη πράξη'' προς αυτή την κατεύθυνση ήταν η απόφαση επιβολής Φόρου Προστιθέμενης Αξίας

το 1981, ο οποίος χρειάσθηκε 25 χρόνια έως την πλήρη εφαρμογή του από τις τοπικές Κυβερνήσεις. Κι ενώ το 2006 ο τότε Υπουργός Οικονομικών έκρινε τις συνθήκες ώριμες για την εισαγωγή του GST έως το 2010, απαιτήθηκαν άλλα 11 έτη για την επίτευξη του στόχου.

Ως εκ των ανωτέρω, καθίσταται εύλογος ο ενθουσιασμός της Κυβέρνησης, που θεωρεί τον GST ‘’ναυαρχίδα’’ της εισοδηματικής πολιτικής της. Η μεγάλη δημοσιότητα και οι διαφημιστικές καταχωρήσεις στον Τύπο με τη φωτογραφία του ίδιου του Ινδού Πρωθυπουργού, έχουν και έναν επιπρόσθετο στόχο, πέραν της προβολής του κυβερνητικού έργου: να καθησυχάσουν όσους θεωρούν ότι θα ζημιωθούν από την εφαρμογή του GST και, κυρίως, να πείσουν για το αίσθημα δικαιοσύνης απέναντι στα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα, που αποτυπώνεται από το ύψος του GST στα επιμέρους προϊόντα.

Ο τελικός πίνακας του ύψους των έμμεσων φόρων επί αγαθών και υπηρεσιών έχει ως ακολούθως:

α) Φόρος **0%** ισχύει για βασικά, μη συσκευασμένα, προϊόντα διατροφής (π.χ. τρόφιμα, γάλα, αυγά), καθώς και για υπηρεσίες παιδείας και υγείας.

β) Φόρος ύψους **5%** επιβάλλεται σε προϊόντα μαζικής κατανάλωσης (π.χ. ζάχαρη, τσάι, βρώσιμα έλαια, συσκευασμένα γαλακτοκομικά, σταφίδες και ξηροί καρποί κλπ).

γ) Σε **12%** ανέρχεται η φορολόγηση επεξεργασμένων τροφίμων (π.χ. βούτυρο, χυμοί φρούτων, μαρμελάδες κλπ).

δ) Έμμεσος φόρος **18%** προβλέπεται για προϊόντα που δεν χαρακτηρίζονται ως μαζικής κατανάλωσης στις ειδικότερες ινδικές συνθήκες (π.χ. σαπούνι, μη βρώσιμα έλαια, οδοντόκρεμα, παγωτό, ψυγεία, smartphones, υπολογιστές, εκτυπωτές κλπ)

ε) Τέλος, φόρος ύψους **28%** επιβάλλεται σε προϊόντα όπως αυτοκίνητα και λευκά είδη, ενώ **28% + επιπλέον δασμός** επιβάλλεται σε προϊόντα που θεωρούνται «πολυτελείας» ή ανθυγιεινά, όπως πολυτελή αυτοκίνητα, τσιγάρα, αεριούχα ποτά κλπ.

9. Επιχειρηματικό περιβάλλον

Το 2016 ήταν το δεύτερο πλήρες έτος διακυβέρνησης του Ν. Μόντι, ο οποίος εξελέγη πρωθυπουργός τον Μάϊο 2014.

Η Κυβέρνηση Μόντι υπήρξε επιτυχής στη βελτίωση της εικόνας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της Ινδίας, κάτι που συνετέλεσε στην αύξηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων από το 2015. Όμως, η εικόνα του «επενδυτικού παραδείσου» πέρασε σημαντική δοκιμασία το 2016, έπειτα από τη μονομερή ινδική πρωτοβουλία καταγγελίας, την άνοιξη του 2016, όλων των διμερών επενδυτικών συμφωνιών, με στόχο την αντικατάστασή τους από άλλες, σύμφωνα με νέο «ινδικό πρότυπο».

Το 2016 έλαβαν χώρα και άλλες οικονομικές μεταρρυθμίσεις αλλά, όπως προαναφέρθηκε, η κυριότερη ήταν η ψήφιση του Ενιαίου Φόρου Αγαθών και Υπηρεσιών, η τήρηση του οποίου, όταν και εφόσον αντιμετωπιστούν όλα τα πολυάριθμα τεχνικά (κλπ) προβλήματα εφαρμογής του στα 29

κρατίδια, αναμένεται να διευκολύνει τις συναλλαγές και να επιφέρει σταθερότητα και ασφάλεια στο οικονομικό τοπίο της χώρας.

Το 2016 η Ινδία ανήλθε κατά 16 θέσεις στον Διεθνή Δείκτη Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ[22] καταλαμβάνοντας την 39η (από την 55η το 2015) θέση σε σύνολο 138 χωρών.

Από την άλλη πλευρά, η Ινδία κατετάγη μόλις 130η σε σύνολο 190 οικονομιών βάσει του Δείκτη Ευκολίας Επιχειρείν της Παγκόσμιας Τράπεζας[23], κυρίως λόγω της κακής απόδοσης στις παραμέτρους έναρξης επιχείρησης, πληρωμής φόρων και εφαρμογής συμβάσεων.

10. Ανάπτυξη

Το πιο προβεβλημένο αναπτυξιακό πρόγραμμα υπήρξε το **"Make In India"**, που εξαγγέλθηκε το Φθινόπωρο 2014. Η αντίστοιχη εκδήλωση προβολής του έλαβε χώρα τον Φεβρουάριο 2016. Στόχος του η προσέλκυση επενδύσεων στο σύνολο του «φάσματος» της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας και η υποκατάσταση των αντίστοιχων εισαγωγών. Ενίοτε, όμως, στο πλαίσιο «προστασίας» της εθνικής παραγωγής, λαμβάνονται δασμολογικά και μη-δασμολογικά μέτρα που αντίκεινται στο από το 1991 περίφημο «άνοιγμα» της ινδικής οικονομίας.

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΝΔΙΑΣ

1. Γενική Επισκόπηση

Με εξαίρεση τον τομέα του Τουρισμού, οι οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Ινδίας παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο. Το 2016 σημειώθηκε αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς την Ινδία ύψους 2,7% (από 10,6% το 2015) και ταυτόχρονη αύξηση των ινδικών εξαγωγών προς τη χώρα μας ύψους 4,3% (από μείωση -11,8% το 2015).

Το ισοζύγιο εμπορικών συναλλαγών παραμένει εδώ και χρόνια αρνητικό για την Ελλάδα. Ο αριθμός των Ινδών τουριστών προς τη χώρα μας βαίνει συνεχώς αυξανόμενος τα τελευταία χρόνια (αύξηση κατά 60% των διμερών τουριστικών ροών). Υπάρχει εντεινόμενο ενδιαφέρον του ινδικού κοινού για την Ελλάδα, μέσω συχνούς δημοσίευσης φωτογραφιών ελληνικών τοπίων στον ινδικό τύπο και το διαδίκτυο, όπως και μερικών κινηματογραφικών παραγωγών του ''Μπόλλυγουντ'', προ μερικών ετών, στη Μύκονο και Σαντορίνη. Ταυτόχρονα και με την επίσης αυξανόμενη φήμη της ελληνικής κουζίνας στην Ινδική Υποήπειρο, αναμένεται μεσο-μακροπρόθεσμα και αντίστοιχη αύξηση των ελληνικών εμπορικών εισροών στην Ινδία, ιδιαίτερα στον τομέα των τροφίμων.

Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης των διμερών οικονομικών σχέσεων μας σε πολλούς τομείς, καθώς, όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο Β, η ινδική Κυβέρνηση έχει ως στόχο την μεγέθυνση της ινδικής Οικονομίας στο σύνολό της. Σημειώνεται ότι, η ινδική Οικονομία, επί εικοσαετία, εξακολουθεί να είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη στον κόσμο, παρά την

[22] World Economic Forum, "The Global Competitiveness Report, 2016-17"
[23] World Bank, Economy Rankings, 2016

ανακοπή της ορμητικής της πορείας το προηγούμενο έτος, ενώ δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα από την παγκόσμια οικονομική κρίση (2008). Αυτό οφείλεται, κυρίως, στη μη μεγάλη εξάρτησή της από τις εξαγωγές και στη σημαντική εσωτερική κατανάλωση στη χώρα των 1,3 δις. κατοίκων περίπου.

Ως εκ των ανωτέρω, τομείς όπως οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, η Ναυτιλία, η Πληροφορική, ο Αμυντικός Τομέας, η Υψηλή Τεχνολογία (κ.ά.) μπορούν να αποτελέσουν πεδία κοινής δράσης των δύο χωρών, παράλληλα με την περαιτέρω βελτίωση των σχέσεων στους πιο «παραδοσιακούς» τομείς, όπως είναι τα τρόφιμα.

2. Εμπορικές σχέσεις Ελλάδας - Ινδίας

Το 2016 οι ελληνικές εξαγωγές στην Ινδία ανήλθαν σε 62.416.586 ευρώ από 60.767.861 ευρώ το 2015, σημειώνοντας αύξηση κατά 1.648.725 ευρώ ή +2,7%.

Οι εισαγωγές από την Ινδία επίσης αυξήθηκαν ανερχόμενες σε 297.696.512 από 285.280.511 ευρώ το 2015, αύξηση που ανέρχεται σε 12.416.001 ευρώ ή + 4,3%.

Ως εκ τούτου, το παραπάνω έτος, το Εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας διαμορφώθηκε σε **-235.279.926 ευρώ** και ο συνολικός όγκος του διμερούς εμπορίου σε **360.113.098 ευρώ.**

Οι κυριότερες ελληνικές εξαγωγές στην Ινδία ήταν: Αργίλιο & Τεχνουργήματα, Πυρηνικοί Αντιδραστήρες κλπ, Χυτοσίδηρο & Σίδηρος, Αλάτι, θείο (κλπ) και βαμβάκι.

Τα κυριότερα εισαγόμενα προϊόντα από την Ινδία στην Ελλάδα ήταν: Οργανικά χημικά προϊόντα, Μηχανές & συσκευές, Ψάρια & μαλακόστρακα, Χυτοσίδηρος & Σίδηρος, Σπόροι και Καρποί, Οχήματα.

Παρατίθεται, κατωτέρω, συγκριτικός πίνακας του διμερούς εμπορίου Ελλάδας – Ινδίας για τα τελευταία 4 έτη[24]:

ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΝΔΙΑΣ (ΕΥΡΩ)					
ΕΤΟΣ	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**% 2015/14**
Ελλ. Εξαγωγές	46.000.000	54.915.710	60.767.861	62.416.586	+ 2,7%
Ελλ. Εισαγωγές	322.020.000	322.410.000	285.280.511	297.696.512	+ 4,3%
Εμπορικό Ισοζύγιο	- 275.420.000	- 267.450.000	- 224.512.650	- 235.279.926	+ 4,7%

[24] Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, MADB

Όγκος Εμπορίου	368.622.000	377.382.000	346.048.372	360.113.098	+ 4%
Εξαγωγές/Όγκο Εμπορίου	12,64%	14,56%	17,56%	17,33%	17,33%

3. Επενδύσεις

Οι κυριότερες ελληνικές επενδύσεις στην Ινδία είναι οι εξής:

	Ινδική Επωνυμία	**Ελληνική Επωνυμία**
1	Adventus Laboratories (India) Pvt. Ltd	Pharmathen S.A.
2	Alumil India Pvt Ltd	Alumil
3	AMD Telecom Pvt Ltd	AMD Telecom SA
4	Arkay Glencork pvt ltd	The Pisani Group
5	Chipita India Pvt Ltd	Chipita SA
6	Danaos Software Services Pvt Ltd	Danaos SA
7	Eurocert India	Eurocert SA
8	Frigoglass India Pvt. Ltd.	Frigoglass SA
9	HT Mobile Solutions Ltd,	Veltis Greek Shareholders
10	Indigreek Consulting	Indigreek Consulting
11	Intracom Sitronics Pvt. Ltd.	Intrakom SA
12	Kooud Software Pvt Ltd	European Dynamics Ltd
13	Maillis Strong Strap Pvt. Ltd.	M.J.Maillis SA
14	ML Group of Companies	Leaf Tobacco A.Mchailides SA
15	Pyramis Marketing India Pvt. Ltd.	Pyramis SA
16	Savitar Sol Energy Efficiency Systems Pvt. Ltd.	SOL Energy Hellas SA
17	Stollberg India Pvt. Ltd.	S&B Industrial Minerals SA/ S&B Holdings
18	Topos Trading	Topos Trading
19	Torux Software Pvt Ltd	Torux Software Pvt Ltd
20	Velti Services India Pvt Ltd.	Veltis Greek Shareholders

4. Διμερές θεσμικό πλαίσιο

Εκκρεμείς Συμφωνίες Ελλάδας – Ινδίας

Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας	Η ισχύουσα Συμφωνία υπεγράφη το 1965 και επικυρώθηκε το 1966. Μετά την επανεκκίνηση του θέματος από την ινδική πλευρά τον Δεκέμβριο 2015, η ελληνική πρότεινε εναλλακτικές ημερομηνίες για τη συνάντηση των δύο αντιπροσωπειών, οι οποίες

	παρήλθαν χωρίς ανταπόκριση των Ινδών. Τον Ιούλιο 2016 η ινδική πλευρά επανήλθε ζητώντας τον εκ νέου καθορισμό ημερομηνιών για την προαναφερθείσα συνάντηση. Αναμένεται απάντηση του ελληνικού Υπ. Οικονομικών.
Συμφωνία Αεροπορικών Μεταφορών	Στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου 2016 διεξήχθησαν στο Ν. Δελχί διαπραγματεύσεις αντιπροσωπειών των αρμόδιων Υπουργείων, οι οποίες κατέληξαν στη μονογραφή, στις 7.09, του κειμένου της Συμφωνίας. Εκκρεμεί η επίσημη υπογραφή και η επικύρωσή της από τις δύο χώρες.
Συμφωνία Ναυτιλιακών Μεταφορών	Η πρώτη συνάντηση των ομάδων εμπειρογνωμόνων, που είχε οριστεί για τον Σεπτέμβριο 2013 αναβλήθηκε πλειστάκις, πάντα με πρωτοβουλία της ινδικής πλευράς. Τον Ιούλιο 2016 η ελληνική πλευρά δέχθηκε την πρόταση της ινδικής για πραγματοποίηση των συνομιλιών μέσω τηλεδιάσκεψης, οι οποίες τελικά πραγματοποιήθηκαν στις 6 Μαρτίου 2017. Στις 30 30.06.2017 η ελληνική πλευρά απέστειλε στην ινδική το τελικό σχέδιο των συμφωνημένων πρακτικών.
Μνημόνιο Συνεργασίας Enterprise Greece με Invest in India και FICCI	Κατά την τελευταία ΜΔΕ (Αθήνα 28.03.11) καταγράφηκε στα πρακτικά ότι και οι δύο πλευρές ενθαρρύνουν την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω οργανισμών. Η απάντηση του FICCI υπήρξε αρνητική .
Μνημόνιο Συνεργασσίας ΚΑΠΕ – Ministry of New & Renewal Energy	Το κείμενο του Μνημονίου είναι έτοιμο προς υπογραφή.
Μνημόνιο Συνεργασίας ΕΣΥΠ/ΕΛΟΤ - BIS	Τον Μάϊο 2016 η ινδική πλευρά πρότεινε μια τελευταία τροποποίηση στο καταρχήν συμφωνηθέν κείμενο, την οποία οι αρμόδιοι υπάλληλοι του ΕΛΟΤ επεξεργάζονται. Το τελικό κείμενο συμφωνήθηκε και αναμένεται η υπογραφή του.
Συμφωνία Αμοιβαίας Νομικής Συνδρομής σε Ποινικά Θέματα	Στις 25 Αυγούστου 2016 η ινδική πλευρά απέστειλε σχέδιο Συμφωνίας. Αναμένεται η Απάντηση του ελληνικού Υπουργείου Δικαιοσύνης
Πρόγραμμα Εκπαιδευτικής και Πολιτιστικής Συνεργασίας 2016-2018 (Μορφωτική Σύμβαση 1961)	Στις 21 Ιουλίου 2016 η ινδική πλευρά απέστειλε σχέδιο κειμένου. Αναμένεται η απάντηση των συναρμόδιων ελληνικών Υπουργείων.
Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ Διπλωματικών Ακαδημιών	Στις 5 Αυγούστου 2016 η Ινδική Πρεσβεία στην Αθήνα απέστειλε σχέδιο κειμένου. Αναμένεται απάντηση από την Διπλωματική

	Ακαδημία
Κοινή Δήλωση Στρατηγικής Σχέσης Ελλάδος-Ινδίας	Ανταλλαγή κειμένων έχει σταματήσει το 2013

Ισχύουσες Συμφωνίες Ελλάδας – Ινδίας

Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής & Τεχνολογικής Συνεργασίας	Υπεγράφη στις 23.09.1983 και κυρώθηκε την 1.01.1984. Ανανεώθηκε με την υπογραφή 4 Πρακτικών, το τελευταίο εκ των οποίων υπεγράφη το 1999 και κυρώθηκε το 2001.
Εμπορική Συμφωνία	Υπεγράφη στις 31.01.1973 και κυρώθηκε το 1974. Ισχύει πλέον στο βαθμό που δεν αντιβαίνει το Κοινοτικό Δίκαιο.
Συμφωνία αμοιβαίας Προστασίας & Προώθησης Επενδύσεων	Υπεγράφη το 2007 και κυρώθηκε το 2008. Από τις αρχές του 2016 η ινδική κυβέρνηση άρχισε σταδιακά να καταγγέλλει όλες τις αντίστοιχες συμφωνίες, με σκοπό τη σύναψη νέων, σύμφωνα με ένα πρότυπο συμφωνιών που η ίδια κατήρτισε. Η Ε.Ε. έχει επιληφθεί του ζητήματος εξ ονόματος των ΚΜ, ως καθ' ύλη αρμόδια.
Συμφωνίας Τουριστικής Συνεργασίας	Υπεγράφη στις 13.01.1998 και κυρώθηκε την 1.01.1999. Η πρώτη συνεδρίαση της σχετικής Μικτής Επιτροπής Τουρισμού έγινε στο Ν. Δελχί τον Απρίλιο 2007. Στο πλαίσιο της 6ης ΜΔΕ οι δύο πλευρές συμφώνησαν να προωθήσουν τη 2η συνεδρίαση, για την οποία υποβλήθηκαν από τον ΕΟΤ οι παρακάτω προτάσεις: • Προώθηση τουριστικών πακέτων πολυτελείας • Δημιουργία δικτύου συνεργασίας ελλ. Υπ. Πολιτισμού & Τουρισμού και Ινδών παραγωγών κινηματογράφου • Προώθηση κοινών πακέτων πολιτιστικού τουρισμού και άλλων εξειδικευμένων μορφών τουρισμού και • Εγκαθίδρυση απευθείας πτήσης Ελλάδας – Ινδίας
Συμφωνία Επιστημονικής & Τεχνολογικής Συνεργασίας	Αναθεωρήθηκε και υπεγράφη εκ νέου στις 26.04.2007. Κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ το 2008.
Σύμβαση Περί Μορφωτικών Σχέσεων	Υπεγράφη στις 22.6.1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 8.11.1962
Μνημόνιο Διαβουλεύσεων μεταξύ Υπουργείων Εξωτερικών	Υπεγράφη στις 16.5.1995

Μνημόνιο κατανόησης για Αμυντικές Σχέσεις	Υπεγράφη στις 7.12.1998.
Συμφωνία Αμοιβαίας Κατάργησης Υποχρέωσης Θεώρησης σε Διπλωματικά Διαβατήρια	Υπεγράφη στις 1.2.2013 και τέθηκε σε ισχύ στις 9.5.2013.

5. Τουρισμός

Ο αριθμός των Ινδών τουριστών προς χώρες του εξωτερικού αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία έτη και η Ινδία θεωρείται πλέον ως μια από τις κορυφαίες αγορές εξερχόμενου τουρισμού παγκοσμίως. Σύμφωνα με έρευνα του "Tourism Australia" ο αριθμός των Ινδών εξερχόμενων τουριστών θα ανέλθει σε 50 εκ. το 2020.

Ποιο συγκεκριμένα, η Ινδία αποτελεί τη δεύτερη ταχύτερα αναπτυσσόμενη αγορά εξερχόμενου τουρισμού μετά την Κίνα. Από την πλευρά της τουριστικής δαπάνης, οι ΗΠΑ απορροφούν το 30% του συνόλου της δαπάνης των Ινδών τουριστών. Η εξωστρέφεια των Ινδών τουριστών ενθαρρύνεται από 60 χώρες, οι οποίες έχουν γραφεία προώθησης του τουριστικού τους προϊόντος στην Ινδία.

Σύμφωνα με έρευνα του ***TravelBiz Monitor*** οι Ινδοί εξερχόμενοι τουρίστες προτιμούν γειτονικές τους χώρες, στην Ασία, με πρώτη την Ταϊλάνδη. Στην κατηγορία «αναδυόμενοι προορισμοί», η Ζάκυνθος κατατάσσεται πρώτη και ακολουθούν τα νησιά Furanafushi, Maldives και Mahe στις Seychelles. Συνεπώς μετά την Μύκονο και Σαντορίνη, η Ζάκυνθος αναμένεται ν' αποτελέσει σύντομα τον τρίτο ελληνικό προορισμό τους.

Επιπλέον, η έρευνα δείχνει ότι 29% των τουριστών επιλέγουν για τη διαμονή τους την κατηγορία ''bed & breakfast'' έναντι 71%, που προτιμούν τα ξενοδοχεία. Αναφορικά με τις δραστηριότητες στη διάρκεια των διακοπών, το 22% προτιμά «πολιτιστικές» δραστηριότητες και 21% υπαίθριες δραστηριότητες.

Πραγματοποιούνται πενήντα περίπου διεθνείς τουριστικές εκθέσεις στην Ινδία κάθε χρόνο, στις οποίες συμμετέχουν και ελληνικές εταιρείες. Σε κάθε περίπτωση, η φυσική παρουσία για την προβολή και προώθηση προϊόντων θεωρείται σημαντική στην Ινδία. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη και η συμμετοχή του ΕΟΤ σε κάποιες από τις μεγάλες εκθέσεις της Ινδίας, προκειμένου η χώρα μας να ωφεληθεί από την αυξητική τάση του αριθμού των εξερχόμενων Ινδών τουριστών.

Δ. Η ΙΝΔΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

1. Γενική επισκόπηση

Ο ινδικός ενεργειακός τομέας, ωθούμενος από τις ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομικές τάσεις, αντιμετωπίζει τις προκλήσεις του εκσυγχρονισμού και ανταπόκρισης στις αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες του πληθυσμού, καθώς και όλων των οικονομικών παραγωγικών τομέων.

Η κατανάλωση ενέργειας υπερδιπλασιάστηκε μεταξύ των ετών 2000 και 2016. Όμως η κατανάλωση ενέργειας ανά άτομο διατηρείται στο 1/3 του γενικού ασιατικού, μέσου όρου ενώ 240 εκατομμύρια άτομα δεν έχουν ακόμη πρόσβαση στο δίκτυο ηλεκτρισμού.

Τα ¾ της Ινδικής ενεργειακής ζήτησης αφορά στερεά καύσιμα. Τα νοικοκυριά εγκαταλείπουν προοδευτικά την παραδοσιακή χρήση σταθερούς βιομάζας για οικιακή χρήση. Ο άνθρακας παραμένει η ραχοκοκαλιά του Ινδικού ενεργειακού τομέα (70%). Η Ινδία είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εισαγωγέας αργού πετρελαίου διεθνώς αλλά ταυτόχρονα αποτελεί σημαντικό εξαγωγέα πετρελαϊκών προϊόντων χάρις στον εκτεταμένο κλάδο διύλισης.

Παρά την αύξηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των τελευταίων χρόνων, η διαθέσιμη ενέργεια προς τους τελικούς καταναλωτές υστερεί λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης των τοπικών εταιρειών του δικτύου διανομής και των μεγάλων απωλειών των δικτύων μεταφοράς και διανομής.

Σύμφωνα με την Επιτροπή Διεθνούς Ενέργειας (International Energy Agency ή IEA) το έτος 2022, η Ινδία θα υπερκεράσει την Κίνα ως προς τον συνολικό πληθυσμό και θα αντιμετωπίσει μια χωρίς προηγούμενο αύξηση της ενεργειακής ζήτησης. Η Ινδία παράγει ετησίως 45 GW υδροηλεκτρικής και 23 GW αιολικής ενέργειας. Πρόσφατα έθεσε σαν στόχο την παραγωγή 175 GW από εναλλακτικές πηγές ενέργειας μέχρι το έτος 2022, έναντι 37 GW που παρήγε το έτος 2015. Εάν επιτευχθούν οι ανωτέρω στόχοι, η ινδική ηλιακή ενέργεια θα έχει συμβάλει στον διπλασιασμό της αντίστοιχης παγκόσμιας παραγωγής εντός μιας δεκαετίας. Όμως μέχρι τώρα, η Ινδία δεν κατόρθωσε να δημιουργήσει, βιώσιμη, αειφόρο βιομηχανία αιολικής και ηλιακής ενέργειας με αποτέλεσμα η ενεργειακή της εξάρτηση από εισαγωγές πετρελαίου, φυσικού αερίου, ακόμη και άνθρακα να διατηρείται αναλλοίωτη. Ακόμη και εισαγωγές αιολικής ή ηλιακής ενέργειας, με προέλευση τη Κίνα, πραγματοποιούνται για τις ανάγκες της ινδικής αγοράς.

Εάν συνεχιστούν οι παρόντες ρυθμοί οικονομικής και δημογραφικής ανάπτυξης, τα επόμενα 25 χρόνια, η Ινδία θα παρουσιάσει την μεγαλύτερη αύξηση κατανάλωσης πετρελαίου και άνθρακα παγκοσμίως. Το έτος 2040, αναμένεται η Ινδία να αντιπροσωπεύει το 25% της παγκόσμιας αύξησης της χρήσης ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, οι Ινδικές Αρχές, μεταξύ άλλων πολιτικών, σχεδιάζουν τον υπερδιπλασιασμό της παραγωγής άνθρακα.

Το κύριο εμπόδιο της Ινδικής ενεργειακής πολιτικής αποτελεί η έλλειψη ενιαίας στρατηγικής μεταξύ Ομόσπονδης κυβέρνησης και τοπικών Αρχών. Η πολιτική και οι επενδυτικές ενεργειακές αποφάσεις επηρεάζονται από τις χρήσεις γης και ύδατος, τις τιμές τελικού καταναλωτή και την αγοραστική δύναμη του τελευταίου, όπως και της επιδείνωσης της ποιότητας του αέρα σε πολλές σημαντικές ινδικές πόλεις. Τέλος η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού στις εναλλακτικές πηγές ενέργειας, όπως στον τομέα της ηλιακής, αποτελεί προς το παρόν σοβαρό εμπόδιο αυτόνομης ανάπτυξης τους.

2. Κύρια είδη ενεργειακής παραγωγής

Όπως προαναφέρθηκε, η Ινδία παράγει ετησίως 45 GW υδροηλεκτρικής και 23 GW αιολικής ενέργειας. Όσον αφορά την παραγωγή στερεών καυσίμων «ανά κεφαλή», αυτή είναι η χαμηλότερη μεταξύ των σημαντικών αναδυόμενων οικονομιών, δημιουργώντας μια δομική εξάρτηση από τις εισαγωγές αυτού του είδους. Επί πλέον η καύση άνθρακα και προϊόντων πετρελαίου συμβάλει στην επιδείνωση του περιβάλλοντος και στην εκπομπή αερίων θερμοκηπίου (GHG).

3. Άνθρακας

Μεταξύ των ετών 2014 και 2016, η Ινδία παρήγαγε 50% της ηλεκτρικής ενέργειας της από τις ενεργειακές της μονάδες που λειτουργούν με βάση την καύση άνθρακα. Η Ινδία είναι η πλέον εξαρτώμενη χώρα από τον άνθρακα στον ενεργειακό τομέα. Η χώρα κατατάσσεται διεθνώς στη τρίτη θέση όσον αφορά τα ορυκτά αποθέματα άνθρακα (ή 12% των παγκοσμίων αποθεμάτων) και λιγνίτη. Πρόκειται για μετρίας ποιότητας αποθέματα που οι χαμηλοί ρυθμοί εξόρυξης και εκμετάλλευσης αδυνατούν να ικανοποιήσουν την αυξανόμενη εσωτερική ζήτηση. Η ετήσια ινδική παραγωγή την περίοδο 2015-2016 κυμάνθηκε στα 550 εκατομμύρια τόνους άνθρακα (Mtce) ενώ κάθε χρόνο οι συνήθεις εισαγωγές του ίδιου προϊόντος ανέρχονται σε 140-150 (Mtce). Οι κυριότεροι προμηθευτές άνθρακα της Ινδίας είναι η Ινδονησία (61%), η Αυστραλία (21%) και η Νότιος Αφρική (13%).

Η ινδική κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτική υποκατάστασης των εισαγωγών, αυξάνοντας την εσωτερική παραγωγή, ακόμη και στο τομέα του άνθρακα. Το Υπουργείο Άνθρακα επεξεργάστηκε το πρόγραμμα-στόχο, ‘’Coal India,’’ που προβλέπει αύξηση της ετήσιας παραγωγής κατά 1 δις. μέχρι το έτος 2019, ήτοι τον υπερδιπλασιασμό της εθνικής παραγωγής άνθρακα έως το έτος 2020. Παραδοσιακά, το 90% ινδικού άνθρακα παράγεται μέσω της επιφανειακής μεθόδου εξόρυξης (open cast mining). Η μέθοδος αυτή είναι αφενός χαμηλού κόστους και κινδύνου σε σχέση με τα λειτουργούντα σε μεγάλο βάθος υπό την επιφάνεια ανθρακωρυχεία, αλλά αφετέρου προξενεί σοβαρή βλάβη στο περιβάλλον (αποψίλωση δασών, διάβρωση, υποβάθμιση εδάφους, απορροή οξύ νερού κλπ).

Ένα άλλο πρόβλημα του ινδικού τομέα άνθρακα αποτελεί το γεγονός ότι, τα σημαντικά κοιτάσματα βρίσκονται στην ανατολική και κεντρική Ινδία, ενώ τα οικονομικά κέντρα υψηλής ζήτησης του προϊόντος είναι εξαιρετικά απομακρυσμένα (βορειοδυτικά, δυτικά και νότια). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ένας τόνος άνθρακα ταξιδεύει περισσότερο από 500 χιλιόμετρα πριν μετατραπεί σε ηλεκτρική ενέργεια, επιβαρύνοντας σε μεγάλο βαθμό το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας που εγγίζει τα όρια του. Το πρόβλημα αυτό μαζί με τις καθυστερήσεις έκδοσης περιβαλλοντικών αδειών, απόκτησης γης, αποκατάστασης του περιβάλλοντος χώρου, τις ανεπαρκείς υποδομές επεξεργασίας-καθαρισμού γαιάνθρακα κλπ, περιόρισε την αύξηση της παραγωγής άνθρακα κατά τα τελευταία χρόνια.

Πρόσφατα, η Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων του Πρωθυπουργικού Γραφείου (Cabinet Committee on Economic Affairs-CCEA), έθεσε τέλος στο επί 41 έτι μονοπώλιο της κεντρικής κυβέρνησης ως προς την ανάθεση διαχείρησης των ανθρακωρυχείων. Η σχετική αρμοδιότητα μεταβιβάστηκε στις κυβερνήσεις των κρατιδίων. Αυτές, πλέον, αποφασίζουν για την πώληση ή παραχώρηση ανθρακωρυχείων σε εταιρείες της περιοχής τους, με τελικό σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ή προϊόντων από ατσάλι, σίδηρο κλπ. Επί πλέον, στο πλαίσιο της 9ης Εθνικής αποστολής για τεχνολογίες καθαρού άνθρακα (Clean Coal), η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι προωθεί μια νέα, οικονομικά βιώσιμη, τεχνολογία που ενισχύει την απόδοση της καύσης άνθρακα. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, η τεχνολογία αυτή θα περιορίσει τις αντίστοιχες εκπομπές αερίων στις μελλοντικές θερμοηλεκτρικές μονάδες παραγωγής με βάση τον άνθρακα.

4. Πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου

Η Ινδία , μαζί με τις ΗΠΑ και την Κορέα, αποτελεί μια από τις ελάχιστες χώρες που εξαρτώνται από τις εισαγωγές αργού πετρελαίου ενώ ταυτόχρονα αποτελεί σημαντική εξαγωγέα διυλισμένων πετρελαϊκών προϊόντων. Η εθνική παραγωγή 900 χιλιάδων βαρελιών ημερησίως (kb/d) υπολείπεται κατά πολύ των δυνατοτήτων των ινδικών διυλιστηρίων (4,4 mb/d). Η παραγωγική δυνατότητα των τελευταίων υπερκαλύπτει την εσωτερική κατανάλωση πετρελαϊκών προϊόντων (3.8 mb/d). Τα σχετικώς περιορισμένα, αποδεδειγμένα, πετρελαϊκά κοιτάσματα της χώρας (5.7 δισεκατομμύρια βαρέλια) έχουν εντοπιστεί στο δυτικό μέρος της Ινδίας, όπως στο Ρατζαστάν και σε υποθαλάσσιες περιοχές των κρατιδίων Γκουτζαράτ και Μαχαράστρα. Η δε λεκάνη του Ασσάμ-Αρακάν, στο βορειοδυτικό τμήμα της Ινδίας, περικλείει το ¼ των συνολικών κοιτασμάτων πετρελαίου.

Οι προσπάθειες αύξησης της πετρελαϊκής παραγωγής «σκοντάφτουν» στο σύνθετο κανονιστικό πλαίσιο (αβεβαιότητα όσον αφορά τους όρους των συμβολαίων και τις σχετικές τιμές) και στα μη επαρκώς εξερευνημένα και επιβεβαιωμένα αποθέματα υδρογονανθράκων. Επί πλέον μερικές κρατικές εταιρείες ελέγχουν τα δύο-τρίτα της παραγωγής του αργού πετρελαίου (όπως οι όμιλοι ONGC και OIL).

Αντίθετα με την εθνική πετρελαϊκή παραγωγή, ο τομέας διύλισης παρουσιάζει συνεχή ανάπτυξη χάρις στις σημαντικές επενδύσεις μεγάλων ινδικών (κά) ομίλων (π.χ. Reliance και Essar). Κατά την διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών η Ινδία διπλασίασε τις δυνατότητες διύλισης. Η χώρα κατατάσσεται πλέον στη τέταρτη θέση παγκοσμίως στον εν λόγω τομέα, μετά τις ΗΠΑ, Κίνα και Ρωσία.

Η μεγάλη πτώση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου κατά διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών επέτρεψε στις ινδικές Αρχές να δημιουργήσουν σημαντικά στρατηγικά αποθέματα αργού πετρελαίου. Μάλιστα, η ινδική κρατική εταιρεία πετρελαίου, Indian Oil Corporation, ανακοίνωσε τον Αύγουστο του 2017, την πρώτη της παραγγελία εισαγωγής πετρελαίου προελεύσεως ΗΠΑ, παραγομένου από επεξεργασία σχιστόλιθου (shale oil). Η αγορά αυτή αφορούσε τέσσερα φορτία τρεισήμισι εκατομμυρίων βαρελιών, σε οικονομικότερη τιμή αυτής των χωρών του Αραβικού

Κόλπου. Η αγορά αυτή ενισχύει την διαφοροποίηση των πηγών προμήθειας της Ινδίας και ασκεί πίεση στις τιμές των πετρελαιοπαραγωγών χωρών της ομάδος του OPEC.

Η Ινδική κυβέρνηση ανακοίνωσε τον Μάρτιο του 2015 ότι στρατηγικός στόχος της στο πετρελαϊκό τομέα αποτελεί η μείωση της εξάρτησης της χώρας κατά 10% από τις εισαγωγές αργού πετρελαίου έως το έτος 2022.

5. Φυσικό Αέριο

Η παραγωγή φυσικού αερίου καλύπτει μικρό ποσοστό (6%) στο ενεργειακό «μείγμα» εσωτερικής κατανάλωσης. Τα κύρια χερσαία, υπό εκμετάλλευση, κοιτάσματα βρίσκονται στα κρατίδια του Ασσάμ (βορειοδυτικά της χώρας), Γκουτζαράτ (δυτικά), Ταμίλ Ναντού και Άντρχρα Πραντές (νότια).

Τα πολλά υποσχόμενα κοιτάσματα είναι υποθαλάσσια, κυρίως στην ανατολική ακτή της χώρας, στη λεκάνη του Κρίσνα-Γκονταβάρι. Η ελεγχόμενη από το κράτος εταιρεία φυσικού αερίου (GAIL) αποτελεί τον σημαντικότερο «παίκτη» στην αγορά φυσικού αερίου.

Εκτός από το συμβατικό φυσικό αέριο, η Ινδία παρουσιάζει δυνατότητες και στις μη συμβατές πηγές φυσικού αερίου, όπως του μεθανίου από άνθρακα (CBM) και του σχιστολιθικού αερίου. Οι δύο αυτές μη συμβατές πηγές φυσικού αερίου δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης. Όμως οι εταιρείες Reliance, Essar και μερικές μικρότερες έδειξαν ενδιαφέρουν να αναπτύξουν την παραγωγή CBM. Για τη περίπτωση του σχιστολιθικού αερίου, η κυβέρνηση υιοθέτησε το έτος 2013 μια πολιτική εξερεύνησης του, η οποία επιτρέπει στους δύο σημαντικούς ομίλους (ONGC και OIL), να προβαίνουν σε εξόρυξή του στα οικόπεδα που τους έχουν ήδη εκχωρηθεί για τις λοιπές ενεργειακές δραστηριότητες τους.

Το σημαντικότερο εμπόδιο στην ανάπτυξη της ινδικής αγοράς φυσικού αερίου αποτελεί η τιμή πώλησης του στη πλειοψηφία των εγχώριων καταναλωτών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κεντρική κυβέρνηση ακολουθεί σταθερή πολιτική ταχείας αύξησης των αποθεμάτων εγχώριου άνθρακα και οι κυβερνήσεις των κρατιδίων επιδοτούν τις τιμές καταναλωτή κάτω από το κόστος παραγωγής, πολλά σχετικά ερωτήματα των αναλυτών αναζητούν απάντηση:

-πότε θα υπάρξει σταθεροποίηση των διεθνών αγορών ώστε να συγκριθούν οι ενεργειακές τιμές που παράγονται από υγραέριο (LNG) με αυτές που προέρχονται από εγχώριο και εισαγόμενο άνθρακα ή και πετρέλαιο;
-οι καταναλωτές θα δεχτούν να καταβάλουν υψηλότερη τιμή κατανάλωσης για καθαρότερες μορφές ενέργειας όπως αυτή του εισαγόμενου LNG ή ενός αγωγού φυσικού αερίου;
-θα υιοθετηθούν κίνητρα για ανάπτυξη της παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου;
-θα μειωθούν οι κρατικές επιδοτήσεις για παραγωγή φυτοφαρμάκων από φυσικό αέριο (μέσω κατάλοιπων αγροτικής παραγωγής);
-θα αυξηθούν οι τιμές καταναλωτή φυσικού αερίου;

Τέλος, μερικά φιλόδοξα σχέδια αρχίζουν να εξετάζονται όσον αφορά την κατασκευή αγωγών φυσικού αερίου. Το έτος 2016 ανακοινώθηκε ένα από αυτά: η κατασκευή αγωγού μήκους 6,900 χλμ που θα συνδέει το Μπαγκλαντές (Chittagong), τη Μυανμάρ (Sitwe), μερικά νοτιο-ανατολικά κρατίδια (Siliguri και Durgapur) και την δυτική Βεγγάλη.

6. Υδροηλεκτρική Ενέργεια

Μόνο το 1/3, ή και λιγότερο (25%), των δυνατοτήτων παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας της χώρας αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης (45 GW), σε αντίθεση με τις ‘’εξαγωγικές’’ δυνατότητες των γειτόνων, Νεπάλ και Μπουτάν. Η υπόλοιπη παραγωγική δυνατότητα εντοπίζεται στις βορεινές και βορειο-ανατολικές περιοχές της χώρες. Μερικές ακόμα παραγωγικές μονάδες παραγωγής επιπρόσθετης ενέργειας (14 GW) βρίσκονται υπό κατασκευή. Όμως η δημιουργία τέτοιων μονάδων συναντά μεγάλα τεχνικά, περιβαλλοντικά (κ.ά.) εμπόδια.

Παρά το γεγονός ότι η παραγωγική δυνατότητα της ινδικής υδροηλεκτρικής ενέργειας σημείωσε διαχρονική αύξηση, η συνεισφορά της στην συνολική παραγωγή ηλεκτρισμού μειώθηκε από 40% (1980) σε 12% (2013). Η ανάπτυξη της υδροηλεκτρικής ενέργειας υπολείπεται αισθητά άλλων εναλλακτικών ενεργειακών πηγών με φυσικό επακόλουθο, όπως αναφέρθηκε, το μερίδιο της στη συνολική παραγωγή ηλεκτρισμού να παρουσιάζει σταθερή κάμψη. Το μεγάλο οικονομικό κόστος (π.χ. μακροχρόνιος δανεισμός) ή τα απομακρυσμένα σημεία των εγκαταστάσεων μονάδων παραγωγής, τα οποία απαιτούν πολλών χιλιομέτρων δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος στους καταναλωτές, αποτελούν μερικούς από τους ανασταλτικούς παράγοντες ανάπτυξης της υδροηλεκτρικής ενέργειας στην Ινδία.

7. Βιοενέργεια

Η βιοενέργεια αντιπροσωπεύει το ένα-τέταρτο της ινδικής ενεργειακής κατανάλωσης και αφορά κυρίως την παραδοσιακή χρήση βιομάζας για τις ανάγκες μαγειρικής εκατομμυρίων νοικοκυριών. Το αποτέλεσμα της χρήσης αυτής είναι η μόλυνση του αέρος και τα συνεπακόλουθα προβλήματα υγείας. Παρατηρείται επίσης χρήση πιο μοντέρνων εφαρμογών βιοενέργειας όπως από κατάλοιπα της αγροτικής παραγωγής. Τα έτη 2004 και 2005 παρήχθη, σε ετήσια βάση, ηλεκτρική ενέργεια 7 GM περίπου από βιομάζα. Το κύριο υλικό αυτού του είδους βιομάζας προέρχεται από επεξεργασία ζαχαροκάλαμου (bagasse).

Προς το παρόν η σύγχρονη βιοενέργεια αποτελεί μικρό μέρος της ενέργειας, που καταναλώνεται. Μέσω κυβερνητικών πρωτοβουλιών (π.χ. «National Bioenergy Mission»), επιδιώκεται η ενίσχυση του ρόλου της βιοενέργειας στις αγροτικές πηγές, ενισχύοντας το αγροτικό εισόδημα και την προσφερόμενη προς κατανάλωση ενέργεια.

Από το έτος 2009 οι διάφορες κυβερνητικές πολιτικές απέβλεπαν στην προοδευτική αύξηση μιας άλλης μορφής βιοενέργειας, αυτής των βιοκαυσίμων. Ο αρχικός στόχος όμως χρήσης βιοαιθανόλης και ‘’βιοντίζελ’’ κατά 20%, στο σύνολο των καυσίμων μέχρι το τέλος του έτους 2017,

απέχει «παρασάγγας» από την πραγματικότητα (πολύ κατώτερος του 5%). Σαν σημαντικότερα εμπόδια αυτού του στόχου αναδείχτηκαν, αφενός, η ανταγωνιστική χρήση γης για άλλου είδους παραγωγές και αφετέρου, η μεγάλη ανάγκη ύδατος και φυτοφαρμάκων. Η περιορισμένη διαθέσιμη ποσότητα τους, η ανάγκη χρήση τους και για άλλους γεωργικούς τομείς, αποτέλεσαν τροχοπέδη στα φιλόδοξα σχέδια ανάπτυξης της ινδικής βιοενέργειας.

8. Αιολική & Ηλιακή Ενέργεια

Με εξαίρεση την υδροηλεκτρική ενέργεια, οι λοιπές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.) κερδίζουν έδαφος και στην Ινδία.

Η **αιολική** ενέργεια κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο των σύγχρονων Α.Π.Ε. στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Μέσω σημαντικών φορολογικών κινήτρων, η αιολική ενέργεια διπλασιάστηκε μεταξύ 2011 και 2017. Η Ινδία κατατάσσεται παγκοσμίως στην πέμπτη θέση όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από αιολική ενέργεια (άνω των 23 GW ετησίως). Στα τέλη του έτους 2016 η σχετική παραγωγή ανήλθε σε 24,000 MW καλύπτοντας το 65.2% της συνολικής παραγωγής του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Όμως ο Πρωθυπουργός Ρ. Μόντι δεν φαίνεται να υποστηρίζει την περαιτέρω ανάπτυξη της αιολικής ενέργειας. Από το έτος 2014 που ανέλαβε την εξουσία, έδειξε, χωρίς περιστροφές, μια πολιτική προτίμηση υπέρ της ηλιακής ενέργειας.

Παρά την πρόσφατη ανάπτυξη **ηλιακής** ενέργειας (από 3.7 GW το έτος 2015, η παραγωγή ανήλθε σε 5.5 GW τον Μάρτιο του 2017), προς το παρόν, αυτή η μορφή ενέργειας παραμένει περιορισμένου ρόλου στο σύνολο του ινδικού ενεργειακού τομέα.
Η Ινδία αφενός ανέλαβε διεθνείς δεσμεύσεις για μειώσεις των εκπομπών ρύπων και αφετέρου κατήρτισε Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας (National Solar Mission), κυρίως, μέσω της κατασκευής ηλιακών πάρκων. Κατά το έτος 2016, το 80% των νέων παραγωγικών υποδομών δημιουργήθηκαν στα νότια ινδικά κρατίδια όπως, Tamil Nadu, Andhra Pradesh, Telangana και Karnataka. Σε συνέχεια αυτών των υποδομών, ο στόχος για το έτος 2017 (12 GW) του αρμόδιου Υπουργείου (Ministry of New and Renewable Energy's –MNRE), φαίνεται να προσεγγίζεται.
Οι κυβερνητικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης της ηλιακής ενέργειας έχουν σαν χρονική αφετηρία το έτος 2010 (Jawaharlal Nehru National Solar Mission). Το έτος 2014 ορίστηκαν πιο συγκεκριμένοι και φιλόδοξοι στόχοι, όπως παραγωγή ηλιακής ενέργειας 100 GW έως το 2022, όπως επίσης, 40 GW από ηλιακά φωτοβολταϊκά στέγης (PV) και 60 GW από μεγάλα συστήματα φωτοβολταϊκών (PV). Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι όσον αφορά τα προαναφερθέντα φιλόδοξα έργα υποδομής, παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις στις αναθέσεις κατασκευής νέων ενεργειακών μονάδων από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς (National Thermal Power Corporation-NTPC και Solar Energy Corporation of India-SECI), με αποτέλεσμα οι ανωτέρω στόχοι να παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις, ως προς το τελικό αποτέλεσμα, εντός των προκαθορισμένων προθεσμιών.

Σε γενικές γραμμές, η ανάπτυξη των συστημάτων PV στον τομέα των Α.Π.Ε. ανταγωνίζεται με αξιώσεις τις μέχρι τώρα χρησιμοποιούμενες, σε μεγάλη κλίμακα, ακριβές γεννήτριες-«ντίζελ». Σε συνέχεια των προαναφερθέντων εξελίξεων, η Ινδία παραμένει μια ενδιαφέρουσα αγορά στον τομέα της ηλιακής ενέργειας.

Ενώ το κόστος της αιολικής και ηλιακής ενέργειας παρουσιάζει σταθερή μείωση, οι νέες τεχνολογίες στο τομέα αυτό δεν φαίνονται ικανές από μόνες τους να προσελκύουν επενδύσεις στην Ινδία, αντίθετα με ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες. Τα παρόντα φορολογικά κίνητρα, όπως και η σχετική κυβερνητική υποστηρικτική πολιτική, αποτελούν συνθήκη «sine qua non» για την ανάπτυξη των Α.Π.Ε. στην Ινδία. Αλλά ταυτόχρονα χαρακτηρίζονται από μελλοντική αβεβαιότητα ως προς τη μεσο-μακροπρόθεσμη διατήρηση τους.

Τέλος αξίζει ν' αναφερθεί ότι ο Πρωθυπουργός Ρ. Μόντι και ο τότε Πρόεδρος της Γαλλίας, Fr. Hollande, στο πλαίσιο της Συνάντησης Κορυφής στο Παρίσι για την Κλιματική Αλλαγή (COP21), εγκαινίασαν στις 30 Νοεμβρίου 2015, την πρωτοβουλία Συμμαχία Ηλιακής Ενέργειας-ΣΗΕ (''International Solar Alliance''). Πρόκειται για διεθνή διακυβερνητική συνεργασία, ή κοινή «πλατφόρμα» συνεργειών μεταξύ 121 χωρών, πλούσιων σε ηλιακή ενέργεια.
Η σχετική «Δήλωση του Παρισιού» που αφορά την ίδρυση της ΣΗΕ, θέτει ως κύριο στόχο την παραγωγή ηλιακής ενέργειας άνω των 1000 GW και την συναφή προσέλκυση επενδύσεων της τάξης των 1000 δις δολ. ΗΠΑ στον τομέα της ηλιακής ενέργειας μέχρι το έτος 2030. Η ΣΗΕ αποβλέπει μέσω αυτών των επενδύσεων, στη συλλογική προσπάθεια μείωσης του κόστους ανάπτυξης ευρείας κλίμακας εφαρμογών ηλιακής ενέργειας, όπως στον αγροτικό τομέα, στην ανάπτυξη κοινών προτύπων, στη συσσωμάτωση των αγορών, στην ευκολότερη πρόσβαση στις χρηματοδοτικές πηγές κλπ. Κατά την 7η ΜΔΕ Ελλάδος- Ινδίας (Ν. Δελχί, Νοέμβριος 2016), η ινδική κυβέρνηση κάλεσε την ελληνική πλευρά να προσχωρήσει στην ανωτέρω Συμφωνία.

9. Πυρηνική Ενέργεια

Η Ινδία διαθέτει 21 πυρηνικούς αντιδραστήρες παραγωγής σε επτά διαφορετικά σημεία της χώρας που παρέχουν συνολική ηλεκτρική ενέργεια της τάξεως των 5,302 MW. Άλλες έξι πυρηνικές μονάδες βρίσκονται υπό κατασκευή και προβλέπεται να ενισχύσουν την συνολική παραγωγή κατά 4,300 MW. Τον Ιανουάριο του 2016, η γαλλική εταιρεία κατασκευής πυρηνικών αντιδραστήρων, AREVA, που είχε αναλάβει την κατασκευή άλλων έξι αντιδραστήρων, αντικαταστάθηκε από τον επίσης γαλλικό όμιλο, Electricité de France. Οι ανωτέρω αντιδραστήρες πρόκειται να κατασκευαστούν στο Jaitapur (κρατίδιο Maharashtra) και θα παράγουν συνολικά 9,600 MW.

Προς το παρόν, το ποσοστό συνεισφοράς της πυρηνικής ενέργειας στο συνολικό ενεργειακό μείγμα της χώρας παραμένει μικρό (3%).

Η κυβερνητική πολιτική υποστηρίζει την υλοποίηση ενός πυρηνικού προγράμματος κατασκευής 30 επιπρόσθετων πυρηνικών αντιδραστήρων

έως το έτος 2032, συνολικού κόστους 85 δις δολαρίων ΗΠΑ. Εφόσον ολοκληρωθεί το εν λόγω πρόγραμμα, η παραγωγή πυρηνικής ενέργειας θα ανέρχεται σε 63,000 MW.

Η Ινδία φιλοδοξεί ν' αναπτύξει και αυτόν τον ενεργειακό τομέα επενδύοντας σε πιο εξελιγμένους πυρηνικούς αντιδραστήρες, όπως αυτούς που χρησιμοποιούν θόριο (thorium). Αντίθετα με τα πολύ περιορισμένα κοιτάσματα ουρανίου στο ινδικό υπέδαφος, η χώρα διαθέτει τα μεγαλύτερα κοιτάσματα θορίου παγκοσμίως. Όμως η επιλογή αυτή παρουσιάζει τεράστιες οικονομικές, τεχνολογικές και νομικές προκλήσεις. Εκτός αυτών των προβλημάτων, διεθνώς, ο κλάδος της πυρηνικής ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρισμού, αντιμετωπίζει δυσκολίες χρηματοδότησης, αντιδράσεις της κοινής γνώμης μετά από σημαντικά ατυχήματα (πχ Fukushima Daiichi) κ.ά.

Το έτος 2015, η Ινδία και οι ΗΠΑ κατέληξαν σε μια πρώτη συμφωνία σχετικά με θέματα «πυρηνικών υποχρεώσεων». Το γεγονός αυτό αναμένεται να προσελκύσει αμερικανικές επενδύσεις στο τομέα της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς.